

LA-2005-166629 - RG-2007-582

INSTANS:	Agder lagmannsrett - Dom.
DATO:	2006-12-08
DOKNR/PUBLISERT:	LA-2005-166629 - RG-2007-582
STIKKORD:	Erstatningsrett. Ærekrenkelse. Oppreisning. Foreldelse.
SAMMENDRAG:	<p>Krav om oppreisning fra person som i nyhetsendinger fra TV2 var fremstilt som mistenkt (mulig gjerningsmann) i Baneheia-saken. Prinsipal anførsel om foreldelse. Forliksklagen, som var tatt ut innen foreldelsesfristen, var senere blitt trukket fordi saksøker mente saken kunne bringes direkte inn for tingretten uten forutgående forliksrådsbehandling. Spørsmålet var om forfølgningen da kunne sies å ha pågått kontinuerlig etter at forliksklage ble tatt ut, jf foreldelsesloven § 21.</p> <p>Foreldelsesinnsigelsen førte ikke frem. Lagmannsretten kom videre til at vilkårene for oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 var til stede, og tilkjente oppreisning med kr 250.000,-. Uttalelser om rettsstridsvurderingen etter EMK art. 10 og art. 8 samt forholdet til uskyldspresumpsjonen i art. 6 nr. 2.</p>
SAKSGANG:	Kristiansand tingrett TKISA-2003-16394 - Agder lagmannsrett LA-2005-166629. Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2007-348-U .
PARTER:	A (Advokat Per Danielsen) mot TV 2 AS (Advokat Vidar Strømme).
FORFATTER:	Lagdommer Øistein Langbakk, lagdommer Karl-Einar Knudsen, ekstraordinær lagdommer Ommund Vareberg.

Saken gjelder krav om oppreisning for ærekrenkelse etter skadeserstatningsloven § 3-6 fra A mot TV2 AS ved styrets formann. Bakgrunnen for kravet er at TV2 i forbindelse med « Baneheiasaken » i Kristiansand hadde innslag i nyhetene 23. og 24. mai 2000 hvor det ble fokusert på den ankende part, A, som en person i politiets søkelys. A mener at TV2 gjennom disse innslagene på ærekrenkende måte insinuerte (« kastet mistanke om ») at han var gjerningsmann i saken.

Sakens faktiske bakgrunn:

Det ytre saksforhold som foreliggende sak springer ut av, er gjennomgått i flere tidligere rettsavgjørelser, senest av Høyesterett ved ankebehandlingen av As forutgående søksmål med krav om oppreisning for ærekrenkelser mot avisen Fædrelandsvennen. Det vises til Rt-2005-1677 . Partene er enige om å legge den gjennomgangen av faktum Høyesterett har foretatt i nevnte dom til grunn som et utgangspunkt også i foreliggende sak, med de særskilte endringer og tilføyelser som måtte fremkomme nedenfor.

Om ettermiddagen fredag 19. mai 2000 ble to åtte og ti år gamle jenter voldtatt og drept i Baneheia i Kristiansand. To yngre menn ble 13. september samme år pågrepet og siktet for forbrytelsene. De er senere dømt til fengsel i 21 og 19 år for voldtekt og forsettlig drap under særdeles skjerpene omstendigheter.

A, født *.*.1957, ble i 1988 dømt til fengsel i 11 år og sikring i 5 år for forsettlig drap, drapsforsøk og åtte legemsfornærmelser utført med kniv. De straffbare forhold ble begått i juni 1987 i Kristiansand.

A ble i mai 1999 løslatt fra Ila sikringsanstalt og undergitt fri sikring. Sikringen ble ved Kristiansand byretts dom 30. mars 2000 forlenget med ytterligere tre år regnet fra 20. september 1999. A anket dommen til Agder lagmannsrett, som i dom 19. januar 2001 ikke tok begjæringen om fortsatt sikring til følge.

Fra juli 1999 oppholdt A seg i Kristiansand. Han bodde dels i en campinghytte på Y og dels i familiens hytte ved Z-elva og arbeidet i attføringsbedriften X AS. A misbrukte rusmidler og hadde tilknytning til rusmisbrukerne som oppholdt seg på « Syretoppen » i Baneheia.

Nyhetsdekningen etter voldtektene og drapene i Baneheia 19. mai 2000 var intens og omfattende. Under den innledende etterforskning ble blant annet A og en del andre tidligere straffedømte avhørt som vitner. Politiets interesse for A vakte betydelig oppmerksomhet og ble omtalt i TV og avisene. Grunnen var straffedommen fra 1988, og at han fredag 19. mai om ettermiddagen oppholdt seg i Baneheia i nærheten av stedet de drepte ble funnet.

Tirsdag 23. mai 2000 om ettermiddagen ble A hentet på arbeidsstedet og brakt til Kristiansand politikammer. Han ble avhørt i 10 timer som vitne, og deretter kjørt til bopel. Avhøret ble kjent blant pressefolk og omtalt i riksdekkende media 23. og 24. mai 2000 sammen med straffesaken fra 1988 og sikringssaken.

Aftenposten, Verdens Gang og Dagbladet omtalte A uten å identifisere ham 23. og 24. mai 2000. I en reportasje i Dagbladet 25. mai, som også inneholdt et intervju med A, ble hans bopel og arbeidssted opplyst, samtidig som det ble vist et bilde av A sett bakfra. VG hadde også en reportasje 25. mai 2000 hvor det var et bilde som viste A bakfra, med hestehale og hans vanlige ytterjakke med spesielle merker på ryggen. Av ingressen fremgikk at til tross for at « den tidligere drapdømte 42-åringen » hadde sittet i lange avhør, « var han aldri noe hovedspor i barnedrapssaken ».

TV2 hadde innslag om saken i nyhetene 23. mai kl. 18.30, 21.00 og ved midnatt, mens A ble avhørt av politiet fram til klokken 00.30 den 24. mai. I sendingen kl. 18.30 ble innslaget bl.a. introdusert slik:

« Politiet i Kristiansand har alt retta inn etterforskningen i dobbeltdrapssaka mot nokre få personar. Ein drapdømt 42-åring som var i Baneheia då drapet skjedde, sit i kveld i politiavhøyr. Politiet håpar på ei rask oppklaring, men understrekar at dei enno ikkje har grunnlag for å sikte nokon ».

På skjermen under introduksjonen og innslaget var det bilde av de to jentene med underteksten « Drapdømd i avhøyr ». Av reportasjen fremgikk det videre bl.a.:

Reporter: Parallelt med at dei tekniske etterforskarane no i kveld gjer seg ferdig på åstaden, bruker politiet no store ressursar på å sjekke alibiet til ei håndfull personar. Politiet bekrefter at gjerningsmannen har flytta på jentene etter at dei vart drept med eit stikkvåpen ... Politiet trur at gjerningsmannen er lokal og at drapsmannen har begått grove voldsforbrytelsar tidlegare. No skjer ein omfattande alibisjekk.

Politi: Vi har ei liste vi har jobba ut i fra, men eg ønskjer ikkje å gå nærmare inn på antallet, men det er ei ikkje ubetydeleg liste.

Reporter: Jentene gjekk frå fedrenes bustad på Grim kl. 1830 og vart drept etter at dei hadde bada i 3. Stampe. Dei to jentene var funnen drept vest for 2. Stampe. Ein drapdømt 42-åring frå Kristiansand oppholdt seg bare eit par hundre meter unna ved Kristianiafjorden i det same tidsrom. Han vart sett av ein politipatrulje kl. 1930. Politiet har også fått inn fleire tips om mannen, derfor blir han no grundig sjekka. I kveld blir han avhørt som vitne. Personane han var saman med fredag vart avhørt i går. To unge menn som var til stades då jentene bada her ved 3. Stampe er også avhørt av politiet. Etterforskarane har ingen mistanke mot dei. »

Etter dette fulgte innslaget opp med en annen reporter som ga en detaljert gjennomgang av As bakgrunn med dommen fra 1988 og en beskrivelse av de forhold han da ble domfelt for å ha begått med kniv. Bilder av knivene som var blitt beslaglagt hos A i forbindelse med 1988-saken ble vist på skjermen. Det ble referert til at de sakkynndige i 1988-saken mente A hadde mangelfullt utviklede sjelsevner, og at muligheten for gjentagelse av nye alvorlige forbrytelser var svært stor. Videre ble det opplyst at A hadde kommet tilbake til Kristiansand etter å ha sonet ferdig i september 1999, og at « flere kilder i narkomiljøet i Kristiansand sier til TV2 at mannen var i Baneheia i tidsrommet da

jentene skulle bade ». Avslutningsvis ble det opplyst at A selv mente å ha alibi i det aktuelle tidsrommet. Deretter fulgte programlederen i studio opp med spørsmål til den første reporteren i innslaget:

« Per Asle Rustad, er politiet no i ferd med å snøre nettet rundt gjerningsmannen?

Per Asle Rustad: Nei, politiet sier at de har ingen mistenkte så langt i denne saken, men de har en liste med en håndfull personer som tidligere er straffedømt og som de nå jobber med å sjekke alibiet til. Jeg har med meg kriminalsjef Arne Pedersen, denne drapsdømte 42-åringen sitter han fortsatt i avhør nå på politikammeret her?

Kriminalsjef Arne Pedersen: E ønskje ikkje å kommentere personar som eventuelt er inne til avhør eller korsen vi håndterer desse bitane her no, i etterforskinga så langt.

Per Asle Rustad: Hvorfor ikke det?

Kriminalsjef Arne Pedersen: Nei, det meiner eg blir helt galt å begynne å kommentere enkeltpersona som pressen har fokusert på.

Per Asle Rustad: Men er denne personen det beste sporet dere har så langt?

Kriminalsjef Arne Pedersen: Nei, det kan eg heller ikkje kommentere. Det eg kan si det er at vi har fått tips på en person som stemmer med beskrivelsen og han er selvfølgelig inne i det bildet som vi driver å sjekker ut.

Per Asle Rustad: Har dere også andre straffedømte personer nå i søkelyset?

Kriminalsjef Arne Pedersen: Ja, vi har fått tips på en del navngitte personar pluss at vi selvfølgelig har ei liste som vi har utarbeida sjølv også som vi driv og sjekka.

Per Asle Rustad: Vet dere nå noe mer om dette drapet var seksualmotivert eller om det var en ren impulshandling av en forstyrret person?

Kriminalsjef Arne Pedersen: Det vet vi ikkje før at det vi har fått konklusjonane i obduksjonsrapporten, og dem har vi enda ikkje mottatt. »

Innslaget ble avsluttet med spørsmål fra reporteren og svar fra kriminalsjefen knyttet til når obduksjonsrapporten ville foreligge og om det var gjort interessante funn på åstedet.

I sendingen klokken 21.00 ble saken også introdusert med teksten « Drapsdømd i avhør » under bildet av de to drepte barna. Innledningsvis ble opplysningene fra 18.30-nyhetene om avhøret av « den drapsdømte 42-åringen » fra Kristiansand, hans bakgrunn med drapsdommen fra 1988 og hans tilstedeværelse i Baneheia fredag 19. mai 2000 gjentatt. På spørsmål fra studio om politiet « no er kommet nærare ei oppklaring » svarte reporteren, Per Asle Rustad:

« Nei, det er ikke noe som tyder på at der det. Politiet fastholder nå i kveld at det er ingen mistenkte i denne saken så langt. Samtidig er det klart at politiet har en liste med en håndfull personer som tidligere er straffedømt og som de nå sjekker alibiet til og som de nå avhører. Og dette er jo de heteste sporene vi har akkurat nå, og kanskje den mest spesielle kandidaten av disse personene er nettopp denne 42-åringen fordi han har den fortiden han har og fordi han er sett i området der drapet skjedde i det tidsrommet det skjedde. Men så langt så er det altså ingen som er mistenkte, og det er jo nettopp det også som nå er litt spennende i denne saken. Erfaringsmessig tar denne type etterforskning lang tid, men når man gjør denne typen alibisjekk så kan det fort skje nye og spesielle vendinger.

Nils Gunnar Lie: Per Asle, har du nokre opplysningar eller veit du noko om dei andre personane som også nå blir avhørde?

Per Asle Rustad: Dette skal være personer som tidligere er straffedømt for voldssaker, og det er da også personer som da har begått overgrep og utuktige handlinger. Det er helt rutinemessig at disse personene sjekkes, men selvfølgelig er det de personene man har observasjoner på i dette området i det aktuelle tidsrommet som er mest interessant og inn i dette bildet så kommer da denne 42-åringen. For øvrig kan jeg opplyse at åstedsundersøkelsene ble avsluttet ... »

Nyhetssendingen ved midnatt ble også introdusert med « Drapstdømt i avhør om dobbeltdrapet ». Innslaget om Baneheiasaken inneholdt i hovedsak det samme som de to foregående innslag samme dag.

Dagen etter, den 24. mai 2000, hadde også TV2 innslag om Baneheiasaken i nyhetene kl. 18.30, 21.00 og kl. 24.00. Sendingen kl. 18.30 ble innledet med opplysningene fra obduksjonsrapporten som viste at de to jentene var blitt utsatt for seksuelle overgrep og at « den drapstdømte 42-åringen hevder han er uskuldig ». Av innslaget fremgikk at jentene var blitt drept med en spiss gjenstand, sannsynligvis en kniv. Videre ble det rapportert at de taktiske etterforskerne nå « sirkler seg inn mot seksualforbryterar som tidlegare har forgrepe seg på barn », og at politiet ikke kunne utelukke at to menn kunne ha vært sammen om forbrytelsen. Deretter introduserte studio et innslag som viste at TV2 hadde snakket med A tidligere på dagen:

« *Nils Gunnar Lie*: Takk til deg Per Asle Rustad i Kristiansand. Og ein 42 år gammel drapstdømd som var i området da jentene ble drepne han hevder at han har alibi for store deler av fredag kveld. Politiet seier at han berre har status som vitne i saka og i ettermiddag møtte TV 2 mannen.

Reporter: I to dager har en 42 år gammel drapstdømt mann fra Kristiansand blitt fotfulgt av pressefolk. Mannen ble i 1988 dømt til 11 års fengsel og 5 års sikring for et knivdrap, drapforsøk med kniv og åtte tilfeller av legemsfornærmelser med kniv. I ettermiddag møtte TV 2 mannen da han var på vei opp i Baneheia. »

Deretter fulgte et intervju med A mens han ble filmet bakfra og noe fra siden, gående på vei opp til « Syretoppen » i Baneheia. På spørsmål fra reporteren om han føler seg mistenkt for drapene svarer A i TV-innslaget:

« Nei, æ har gjort mitt og politiet har dobbeltsjekka og, men hvis dere kan gjøre noe for familien og denna miljøet og dempe litt og sånn og ikke bare skrive det ræe. »

I 21-nyhetene samme dag ble det uttalt at den 42 år gamle drapstdømte mannen som hadde sittet i avhør « han ble i går kveld sett fri ». Videre opplyste TV2 at mannen « nektar for å ha hatt noko med drapet å gjere, og at « trass i at mannen har vore i avhøyr og er omtalt i alle medier føler han seg ikkje mistenkt ». Det nevnte intervjuet av A ble sendt på nytt, både kl. 21.00 og ved midnatt.

Stavanger Aftenblads nettavisutgave omtalte avhørene av A (« tidligere knivmorder ») kl. 07.55 24. mai 2000. Artikkelen hadde overskriften « Drapstdømt 11 timer i avhør ». Av ingressen fremgikk at « En siktelse i barnedrapssaken i Kristiansand kan komme i løpet av dagen, tror politiet i Kristiansand ». I et innslag i NRK Sørlandet på formiddagen samme dag ble det opplyst at politiet hadde avhørt en 42 år gammel drapstdømt kristiansander som oppholdt seg i nærheten av drapstedet 19. mai 2000, og at mannen hadde sonet ferdig en dom fra 1988 på 11 års fengsel og 5 års sikring.

Fædrelandsvennen (« Fævennen »), som den gang kom ut om ettermiddagen, hadde store oppslag om A 24. mai 2000. Øverst på første side var overskriften « DRAPSDØMT: JEG ER HELT UDSKYLDIG », og dette ble fulgt opp med en ingress og en reportasje med intervju av A. I reportasjen var det et bilde tatt av A fra skrått hold bakfra mens han var i ferd med å gå om bord på en buss. På bildet ses ikke As hode, men omtrent halvparten av hans kropp, dvs. hans jakke og olabukse sees fra siden. Det var også et bilde til av A hvor hans hode var sladdet og hvor han ikke gikk med sin vanlige ytterjakke. Det ble opplyst at det var tale om en 42 år gammel drapstdømt kristiansander som hadde sittet 10 timer i avhør hos politiet, men som mente å ha alibi for drapstidspunktet. Videre ble det gitt en relativt detaljert beskrivelse av As tidligere drapstdøm og de forhold han der var domfelt for. Av reportasjen fremgikk også at politiet ikke hadde noen mistenkt i saken og at de som hadde vært innkalt til avhør hadde « formelt status som vitner ». I ytterligere reportasjer dagen etter, 25. mai 2000, opplyste Fævennen at nybyggerfeltet i --dalen i Z er « nærmeste nabo til den drapstdømte 42-åringen ». I en annen reportasje på samme side viste avisen et fotografi av A tatt bakfra på noe lengre avstand på vei ned mot Z-elven. Det ble opplyst at 42-

åringen arbeidet ved X og bodde i « huset på --veien i Z ».

Den 22. august 2000 hadde TV2 ytterligere et innslag om Baneheiasaken og « den tidligere drapsdømte 42-åringen ». Det ble da gjort klart at A « på det nærmeste » var sjekket ut av saken.

Sakens prosessuelle bakgrunn:

Den 14. desember 2000 reiste A sak for Kristiansand tingrett mot Fævennen, avisens sjefredaktør og en journalist, med krav om erstatning og oppreisning for ærekrenkelser. Tingretten frifant de saksøkte ved dom 16. april 2003, en frifinnelse som under dissens (2-1) ble opprettholdt av Agder lagmannsrett ved dom 23. desember 2004. Ved Høyesteretts dom 14. desember 2005 (Rt-2005-1677) ble lagmannsrettens dom stadfestet under dissens (3-2).

Ved forliksklage til Kristiansand forliksråd 23. mai 2003 reiste A v/ advokatfirmaet Per Danielsen sak mot TV2 AS med krav om oppreisning og erstatning for ærekrenkelser grunnet ovennevnte nyhetsinnslag. TV2 innga tilsvaer datert 12. august 2003 til forliksrådet og nedla påstand om frifinnelse og om tilkjennelse av saksomkostninger. Dernest innga A prosesskriv til forliksrådet 24. september 2003 hvorfra siteres:

« Det vises til forliksrådets innkallelse til meklingsmøte, datert 22.09.2003.

Det følger av innklagedes tilsvaer at denne blir bistått og representert ved advokat. Saken kan da bringes direkte inn for tingretten, uten forutgående forliksrådsbehandling, jf. tvistemålsloven § 274.

På bakgrunn av dette ønsker klager å trekke saken for forliksrådet. »

I prosesskrivet nedla A ny påstand om at saken skulle heves og hver av partene bære sine egne saksomkostninger. TV2 ved advokat Jordal uttalte til dette i prosesskriv 2. oktober 2003 blant annet:

« Innklagede har ingen kommentar til klagerens ønske om å trekke saken for forliksrådet. Innklagede tar således dette til etterretning og vil ikke motsette seg at saken heves, uten at dette innebærer at det tas stilling til det som ellers er uttalt i klagerens prosesskrift. »

I møte 2. oktober 2003 ble begjæringen om heving tatt til følge, og utskrift av protokollen, datert 6. oktober 2003, ble sendt sakens parter/prosessfullmektigene samme dag.

Ved stevning datert 6. oktober 2003 brakte A saken inn for Kristiansand tingrett. TV2 tok til gjenmæle ved advokat Vidar Strømme i advokatfirmaet Schjødt. I tilsvaret påstod saksøkte prinsipalt saken avvist med den begrunnelse at forliksmekling ikke var foretatt, subsidiært TV2 AS frifunnet p.g.a. foreldelse. Senere under saksforberedelsen for tingretten ble det også reist spørsmål om advokat Per Danielsen hadde prosessfullmakt for A.

Etter muntlig forhandling i rettsmøte under saksforberedelsen avviste tingretten saken ved kjennelse 27. mai 2004 grunnet manglende lovbestemt forliksmekling, jf. tvistemålsloven § 274 nr. 1. Tingretten tok ikke standpunkt til de øvrige spørsmålene som var reist som grunnlag for avvisning eller spørsmålet om foreldelse. Avvisningen ble påkjært av A, og Agder lagmannsrett avsa deretter kjennelse 14. juli 2004 hvor tingrettens kjennelse ble opphevet og saken hjemvist til fortsatt behandling i tingretten. TV2 AS påkjærte lagmannsrettens kjennelse til Høyesteretts kjæremålsutvalg, som 13. oktober 2004 forkastet kjæremålet.

Tingretten besluttet etter dette å avholde muntlige forhandlinger om foreldelsesspørsmålet, og rettsmøte ble avholdt i Kristiansand tingrett 31. august 2005. Den 16. september 2005 avsa tingretten dom i saken med slik slutning:

1. TV2 AS v/ styrets formann frifinnes.
2. A betaler innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse saksomkostninger til TV2 AS v/ styrets formann med kr 56.571,- - kroner femtisekstusenfemhundreogsyttien - med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3, regnet fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

A har rettidig anket tingrettens dom til Agder lagmannsrett. TV2 AS har tatt til motmæle i tilsvaret til anken. Etter anmodning fra begge parter besluttet lagmannsretten å dele opp behandlingen av ankesaken slik at spørsmålet om foreldelse skulle avgjøres først, jf. tvistemålsloven § 98 andre ledd. Anken gjaldt opprinnelig både tingrettens saksbehandling, bevisvurdering og rettsanvendelse. Etter at den ankende part hadde frafalt angrepet mot tingrettens bevisvurdering, besluttet lagmannsretten i brev til partene 13. desember 2005 å overføre den delen av saken som gjaldt foreldelse til en skriftlig behandlingsform, jf. tvistemålsloven § 380. Begge parter innga deretter ett skriftlig innlegg hver.

Lagmannsretten - de tre ankeforhandlingsdommerne - kom i beslutning 3. april 2006 til at As eventuelle krav mot TV2 ikke er foreldet, og at behandlingen av saken skulle fortsette. Samtidig besluttet lagmannsretten at avgjørelse om saksomkostninger for denne delen av saken skulle utstå til endelig avgjørelse av saken.

Ankeforhandling ble holdt i Kristiansand 14. til 16. november 2006. A møtte ikke personlig, men var foruten prosessfullmektigen representert ved sin hjelpeverge, Øystein Endresen, som har særskilt fullmakt til å opptre for A i rettssakene mot Fædrelandsvennen og TV2, jf. også Agder lagmannsretts dom 23. desember 2004 i sak LA-2003-18442. Lagmannsretten la til grunn at A var lovlig representert, og det ble heller ikke bestridt av motparten under ankeforhandlingene. Det ble for øvrig avhørt 6 vitner og foretatt slik dokumentasjon som fremkommer av rettsboken. De aktuelle nyhetsinnslag fra TV2 ble avspilt på video.

Ankende part hadde før ankeforhandlingen frafalt kravet om erstatning for økonomisk tap, og ankemotpartene samtykket under ankeforhandlingene i at kravet ble frafalt uten at kravet ble oppgitt. Denne del av saken blir derfor å heve ved kjennelse.

Ved ankeforhandlingens innledning refererte rettens formann til den forutgående skriftlige behandling av foreldesspørsmålet, og redegjorde for at konklusjonen som ligger til grunn for lagmannsrettens beslutning 3. april 2006 ikke er endelig slik at lagmannsretten ved domsavsigelsen kan komme til et annet resultat. Begge parter var innforstått med dette, og fastholdt sine tidligere, skriftlige anførsler til denne delen av saken.

Den ankende part, A, har i det vesentlige anført:

1. Foreldelse

Det gjøres gjeldende at tingretten har lagt feil rettsanvendelse til grunn da den kom til at foreldelsesvirkningen har inntrådt. Det foreligger også saksbehandlingsfeil.

Prinsipalt anføres at foreldelsesfristen ble avbrutt ved forliksklagen 23. mai 2003 og at forfølgningen deretter har pågått kontinuerlig slik at foreldelsesvirkninger senere ikke har inntrådt, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1. Det vises i denne sammenheng til at den ankende part ikke var gjort kjent med hevingskjennelsen fra forliksrådet da stevningen for tingretten ble tatt ut 6. oktober 2003. Av tvistemålsloven § 66 tredje ledd, jf. første ledd følger videre at tidspunktet for bortfall av rettsvirkningene av forliksklagen er det tidspunkt da avvisnings-/hevingskjennelsen blir forkynt for saksøkeren. I dette tilfellet regnes forliksrådets hevingskjennelse som forkynt 13. oktober 2003, dvs. en uke etter at stevning var tatt ut. For øvrig var fremgangsmåten med å trekke saken fra forliksrådet for deretter å inngi stevning avtalt mellom partene og kravet var således heller ikke oppgitt, smh. tvistemålsloven § 67. Også reglene om litispendentsvirkninger av sak anlagt ved forliksklage tilsier at forfølgningen anses å ha pågått kontinuerlig i foreliggende tilfelle. Det samme gjelder en vurdering ut fra formålet med foreldelseslovens regler: Ønsket om å trekke forliksklagen var utelukkende begrunnet i prosessøkonomiske hensyn og hensynet til en hensiktsmessig saksbehandling.

Videre anføres at partene har forholdt seg i henhold til foreldelsesloven § 28 slik at foreldelse uansett ikke kan ha inntrådt. Det ble avtalt mellom partene at forliksklagen skulle trekkes og at den ankende part i stedet skulle ta ut stevning. Bestemmelsen i foreldelsesloven § 28 er tolket slik at det etter gjeldende rett er rommelige rammer for hvilke krav som stilles før avtale om fristforlengelse kan anses inngått. Denne anførselen er ikke drøftet av tingretten noe som anføres å innebære en saksbehandlingsfeil.

Den ankende part gjør videre gjeldende som ytterligere alternativt grunnlag at tilfellet fanges opp av tvistemålsloven § 66 tredje ledd. Virkningen av forliksklagen etter den borgerlige rett hadde ikke opphørt da stevning ble fremsatt. Dette begrunnes for det første med at bestemmelsens unntak for uforsettelige feil kun knytter seg til avvísningstilfeller, jf. bl.a. Skoghøy « Tvistemål », Oslo 1998, s. 394. Det vises i denne sammenheng også til forslaget til ny tvistelov § 18-3 med forarbeider. For det tilfellet at lagmannsretten skulle komme til at nevnte unntaksbestemmelse likevel kan være anvendelig, anføres at hevingen av saken i forliksrådet ikke skyldtes en forsettelig feil fra ankende part side.

2. Sakens realitet for øvrig

A hadde intet å gjøre med voldtektene og drapene i Bancheia. Han var imidlertid i nærheten da det skjedde, og var derfor inne til avhør som vitne.

Etterforskningen av saken fikk tett oppfølging av media. A samtykket ikke i mediedekningen, og den var en stor belastning for ham. Spørsmålet er om TV2 har gått for langt i sin dekning av saken og helt uberettiget uthengt A som mulig gjerningsmann eller mistenkt.

Den sentrale bestemmelsen i intern lovgivning er skadeserstatningsloven § 3-6 som sier at domstolen ved ærekrenkelser og krenking av privatlivets fred kan gi slik oppreisning for ikke økonomisk skade som finnes rimelig. En forutsetning er at straffeloven § 246 og/eller § 247 objektivt sett er overtrådt. Begge bestemmelsene er normalt overtrådt når det som i foreliggende sak er tale om usanne faktabeskyldninger. « Nøkkelen » er § 247 - er denne bestemmelsen overtrådt, så er løsningen grei. Bestemmelsen er et faredelikt, jf. uttrykket « egnet til ». Også insinuasjoner og mistanke omfattes, ikke bare direkte beskyldninger. Dette refererer seg til tokningen. For øvrig må A være identifisert gjennom innslagene. Ytterligere et tilleggsvilkår for oppreisning er at tolkningsresultatet, dvs. « beskyldningen », er rettsstridig.

Den sentrale problemstillingen som reiser seg ut fra dette i foreliggende sak må avgjøres ut fra en interesseavveining med utgangspunkt i ytringsfriheten i EMK art. 10, personvernbestemmelsen i EMK art. 8 og uskyldspresumpsjonen i EMK art. 6 nr. 2. Avveiningen må gjøres ut fra alle disse hensyn og de retningslinjer som domstolene har trukket opp. Det gjøres i denne sammenheng gjeldende at det i nyere praksis ved Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) er holdepunkter for at retten til beskyttelse av det gode navn og rykte er « heist » opp på et rettskildemessig likestilt nivå med ytringsfriheten. Det er også et vesentlig nytt element at omdømmet åpent anerkjennes som en del av privatlivets fred som er vernet av EMK art. 8, jf. bl.a. Rt-2005-1677 (Fævennen), særlig avsnitt 63. Selv om utgangspunktet og problemstillingen dermed er blitt rettskildemessig annerledes fordi artikkel 8 nå trekkes inn, betyr imidlertid ikke det at innholdet i selve avveiningen dermed uten videre blir forskjellig. Høyesterett understreker da også i Rt-2005-1677 at selve « vurderingstemaet » er det samme som før. Det er med andre ord de samme generelle retningslinjer eller momenter i totalvurderingen som fortsatt gjør seg gjeldende, selv om Høyesterett i nevnte dom gir klare anvisninger på det mer presise innhold av dette.

Når det gjelder de nærmere utgangspunkter og prinsipper for tolkningen av de aktuelle nyhetsinnslag, hvilke krav som må stilles til sannhetsbevis og massemedienes aktsomhet, samt øvrige relevante momenter ved rettsstridsvurderingen, vises til advokat Per Danielsens artikkel i Juristkontakt nr. 6 for 2006 s. 40 flg. Oppsummeringsmessig anføres:

Ved tolkningen skal det tas utgangspunkt i hvorledes den alminnelige TV-seer måtte oppfatte de aktuelle TV-innslagene, jf. Rt-2005-1677 (avsnitt 56; « alminnelige avisleser »). Vurderingen er helt objektiv. Det skal ikke legges til grunn noe forsiktighetsprinsipp, jf. Rt-2002-1618 (Boot Boys) sammenholdt med Rt-2005-1677 (Fævennen). EMDs og Høyesteretts praksis oppstiller et klart krav om fremskaffelse av sannhetsbevis i faktabeskyldningssaker på publiseringstidspunktet for at pressen skal slippe unna domfellelse. Beviskravene er strenge. Ved grovere anklager kreves mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt. Aktsomhetsnormen er streng. Injurianten har bevisbyrden for egen aktsomhet. En serie med avgjørelser fra EMD mot pressen fra de siste årene viser at det ikke virker frifinnende med sterk allmenn interesse til stede, heller ikke at mange av sakene gjelder offentlige personer. Det er heller ikke rom for overdrivelser eller lignende i faktasakene.

Til den konkrete tolkningen av TV2 sine innslag anføres for det første at A blir identifisert både 23. mai og 24. mai 2000. Den 23. mai opplyste TV2 om As alder, at han var fra Kristiansand, inngående detaljer om dommen fra 1988, samt at han var kommet tilbake til Kristiansand etter å ha sonet ferdig i september 1999. Dette ble fulgt opp den 24. mai, med en enda sterkere identifisering hvor A blir filmet bakfra og fra siden slik at man ser hans spesielle jakke og hans karakteristiske « hestehale » samtidig som man får høre stemmen hans. Her er man klart over i den rettsstridige identifikasjon.

For det andre anføres at TV2 med de nevnte innslag 23. og 24. mai 2000 kastet mistanke på A om at han kunne være gjerningsmannen for forbrytelsene som var begått i Baneheia 19. mai 2000. Det vises bl.a. til at TV2 den 23. mai opplyste at etterforskningen var « rettet inn mot » noen få personer, herunder A og to unge menn som alle var i Baneheia på drapstidspunktet. Det presiseres i innslaget at politiet ikke har noen mistanke mot de to unge mennene, samtidig som fokus opprettholdes mot A. Hans bakgrunn med knivdrapet fra 1988 gjennomgås i detalj, og det opplyses at også de to jentene ble drept med et stikkvåpen samt at politiet tror at gjerningsmannen er lokal og har begått grove voldsforbrytelser tidligere. I sendingen kl. 21.00 blir saken introdusert med teksten « Drapsdømd i avhøyr » under bildet av de drepte barna. Reporteren uttaler bl.a. at en håndfull tidligere straffedømte personer er de heteste sporene akkurat nå, og « kanskje den mest spesielle kandidaten av disse personene er nettopp denne 42-åringen » (A). I innslagene den 24. mai er fokuset enda sterkere på A: Han lures til å svare på spørsmål om han føler seg mistenkt. Bare det at dette spørsmålet stilles bidrar til å forsterke virkningen av den mistanken som allerede er vekket. Vi har for øvrig intet tilsvarende eksempel på slikt fokus på et vitne i andre kriminalsaker i Norge, og dette må klart ha farget seernes inntrykk.

Det anføres at TV2 med nevnte innslag har opptrådt på en måte som var egnet til å skade As « gode navn og rykte », herunder har utsatt ham for « hat » og « ringeakt », jf. straffeloven § 247. Det er for øvrig klart, og heller ikke bestridt fra den annen part, at A ikke hadde noe med drapene i Baneheia å gjøre. Den mistanken og identifiseringen TV2 formidlet til seerne var ikke en videreformidling av politiets identifisering av A eller politiets oppfatning om hans status i saken. TV2 kan da naturligvis heller ikke føre noe sannhetsbevis for beskyldningen. A var ikke på noe tidspunkt å anse som mistenkt av politiet.

Spørsmålet blir så om A likevel må tåle det TV2 gjennom nevnte innslag utsatte ham for, dvs. om innslagene var « rettsstridige ». Dette beror som nevnt på en avveining med utgangspunkt i ytringsfriheten, personvernet og uskyldspresumpsjonen. Hovedregelen er at slike usanne krenkelser om faktiske forhold ikke er beskyttet av EMK artikkel 10. Unntak fra dette krever « spesielle grunner ». Det anføres at ingen slike grunner gjør seg gjeldende i foreliggende sak og at det dermed er grunnlag for oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6, jf. også EMK art. 10 nr. 2. Av momenter ved denne vurderingen nevnes særskilt:

- TV2 har ikke videreformidlet eller referert andres konstatering av mistanke mot A. Det er for øvrig heller ikke tilstrekkelig at TV2 ga en riktig beskrivelse av de faktiske forhold som underbygger at det kunne være grunnlag for mistanke.
- Baneheiasaken var omfattet av betydelig allmenn interesse. I forhold til A er det imidlertid spørsmål om hvilke allmenne interesser som tilsa at han på det aktuelle tidspunkt i etterforskningen ble utpekt som mulig gjerningsmann.
- I Rt-2005-1677 (Fævennen) la Høyesteretts flertall vekt på hensynet til beboerne i området og deres sikkerhet. I den grad dette er relevant i foreliggende sak, anføres at de samme informasjonshensyn ikke uten videre gjelder for TV2 som er en nasjonal TV-stasjon. TV2 har ikke som særskilt formål å orientere beboerne i et nærområde slik en lokalavis har. TV2 vinklet for øvrig heller ikke selv innslagene lokalt. Det kan videre stilles spørsmål om det egentlig i det hele tatt er pressens oppgave eventuelt advare mot tidligere drapsdømte som er løslatt.
- I forhold til saken mot Fædrelandsvennen må det også bemerkes at TV er et særlig sterkt medium i motsetning til en lokalavis. Det må derfor også utvises en større grad av forsiktighet - det må stilles strengere krav til TV enn aviser. Det vises for eksempel til EMDs dom 23. september 1994 i saken Jersild v. Denmark.

- Flertallet i Rt-2005-1677 (Fævennen) kan ikke ses eksplisitt å ha vurdert forholdet til uskyldspresumpsjonen i EMK art. 6 nr. 2, sml. mindretallets votum. Dette momentet skal imidlertid tillegges vekt, jf. for eksempel EMDs dom 17. desember 2004 i saken Cumpănă and Mazăre v. Romania, særlig avsnitt 102. Det anføres for øvrig at det er enda større grunn til å vurdere dette i foreliggende sak hvor det er tale om et sterkere medium.
- Til aktsomhetsspørsmålet anføres at TV2 opprettholdt og forsterket trykket mot A den 24. mai 2000 til tross for at man da var blitt kjent med resultatene fra obduksjonsrapporten og at det dreide seg om en seksualforbrytelse. Det var intet i As tidligere forhold som pekte i retning av at han kunne være en seksualforbryter. Likevel la ikke TV2 om fokus i kveldssendingene den 24. mai 2000 - redaktøren som «sydde sammen» de forskjellige innslagene i sendingen burde opplagt ha kuttet ut intervjuet med A. At dette ikke ble gjort, var klart uaktsomt - klart grunnlag for å bebreide. Det er tale om en anonym feil i TV2, men som TV-stasjonen hefter for på objektivt grunnlag.
- TV2 var først ute blant mediene med å kaste mistanken og med virkelig å identifisere A. TV2 var «lokomotivet»; 23. mai først ute med å tale om den «mest interessante/spesielle kandidaten», 24. mai med å identifisere gjennom filming og intervju.
- Til ankemotpartens anførte forskjeller mellom foreliggende sak og Fævennensaken bemerkes i denne sammenheng: Også TV2 utpekte A som den «mest interessante» eller «mest aktuelle» mulige gjerningsmann, og dette var ingen videreformidling av andres oppfatning eller gjengivelse av opplysninger fra politiet. Selv om Fævennen i sine reportasjer oppga flere identifiserende kjennetegn, identifiserte også TV2 A gjennom å vise film- og lydopptak av ham. Dekningen var relativt likeverdig i omfang i de to medier, men virkningen av levende bilder og lyd er likevel klart sterkere. TV2 sjekket ikke A ut av saken den 24. mai, tvert imot; fokuset mot ham ble enda sterkere mot ham denne dagen. Utsjekking ble først gjort 22. august 2000. Medietypen - TV - er som nevnt åpenbart et relevant moment. Inntrykkene blir ikke mer «flyktige» enn for en avisleser, men heller mer dramatiske.

Samlet sett er det denne sides klare oppfatning at det TV2 her har gjort er rettsstridig. Å sanksjonere TV2 sine utsagn med oppreisning er ikke et inngrep i ytringsfriheten som strider mot EMK art. 10, men oppfyller kravene til nødvendighet og forholdsmessighet etter EMDs og Høyesteretts praksis.

Når det gjelder oppreisningsbeløpets størrelse vises til Rt-1994-348 hvor en lege ble tilkjent kr 1.050.000,-. Det er imidlertid rettslig relevant at det i foreliggende sak er tale om oppreisning til en rusmisbruker slik at denne vil måtte få noe mindre. Det vises for øvrig også til utmålingen av oppreisningsbeløp i andre land som ligger relativt mye høyere enn i Norge.

De generalpreventive hensyn er viktige. TV2 må i fortsettelsen forstå at man må vurdere hvordan innslagene vil virke på TV-seerne. Selv om TV 2 på sin side virkelig skulle mene at de ikke har kastet mistanke eller identifisert må domstolen avklare den misforståelsen som dermed ligger i at de mener seg ikke ansvarlige for de assosiasjoner som skapes. Dette er veldig viktig for personvernet i Norge.

For A fikk innslagene den konkrete virkning at han ikke turte gå på jobb og fikk store psykiske problemer. Han endte opp som uteligger, selv om han nå flere år senere har klart å reise seg litt igjen. A ønsket seg tilbake til samfunnet - og gjør det for så vidt fortsatt - men er nå blitt uføretrygdet TV2 «mente» kanskje ikke det de gjorde mot ham, men de har uansett et uaktsomhetsansvar. Et noe formildende moment ved fastsettelsen av oppreisningsbeløpet, er at TV2 den 22. august et stykke på vei sjekket A ut av saken.

Den ankende part har nedlagt slik påstand:

1. TV2 AS dømmes til å betale oppreisning til A med et beløp fastsatt etter lagmannsrettens skjønn, begrenset oppad til kr 1.000.000, med tillegg av lovens morarente fra forfall og til betaling skjer.
2. TV2 AS dømmes til å betale As saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten med tillegg

av lovens rente fra forfall og til betaling skjer.

Ankemothparten, TV2 AS, har i det vesentlige anført:

1. Foreldelse

Det kan ikke legges til grunn at det har pågått noen kontinuerlig forfølgning, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1. Forliksklagen ble trukket fra As side uten at motparten samtidig samtykket i utskytelse av foreldelsesfristen. Forliksklage og stevning representerer to forskjellige rettsforfølgninger. Rent faktisk skjedd heller ingen overlapping mellom forliksrådets behandling og tingrettens behandling, jf. skjæringstidspunktet som fremgår av foreldelsesloven § 22. Etter foreldelsesloven § 21 og § 22 er det tidspunktet for hevingskjennelsen som er avgjørende, ikke når partene blir underrettet om den.

Foreldelsesloven § 22 gir for øvrig ingen tilleggsfrist dersom et saksanlegg faller bort grunnet « forsettelige » forhold. TV2 anfører at tilbaketrekkingen av forliksklagen åpenbart var « forsettelig », noe som også legges til grunn for slike tilfeller av Tvistemålsutvalget. For øvrig gjelder unntaket for de forsettelige forhold også når saksanlegget faller bort ved heving - ikke bare ved avvisning.

Bestemmelsen i tvistemålsloven § 66 tredje ledd kan ikke lede til noe annet resultat enn det tingretten har kommet til. Bestemmelsen har en gammelmodig språkdrakt og er dermed noe uklar med hensyn til hvorvidt de samme virkninger skal inntre ved heving som ved avvisning. På dette punkt må imidlertid bestemmelsen tolkes i overensstemmelse med det klarere regelverket i foreldelsesloven § 22, jf. ovenfor. Skeie, Alten, Bratholm og Hov gir her uttrykk for samme oppfatning som Kristiansand tingrett og TV2. Det fastholdes således at det heller ikke har kommet noen tilleggsfrist etter tvistemålsloven § 66.

For øvrig er den kortere fristen etter tvistemålsloven § 66 heller ikke avbrutt. Det har senere vist seg at vedkommende som sendte inn stevningen ikke hadde advokatbevilling. Stevningen skulle således ha vært tilbakevist etter tvistemålsloven § 44 tredje ledd.

2. Sakens realitet for øvrig

TV2 bestrider at vilkårene for oppreisning er til stede. Det anføres dessuten som en vesentlig forskjell til Fævenningsaken at det i foreliggende sak ikke er formidlet noen mistanke om A som gjerningsmann. For øvrig er likhetene større enn ulikhetene, og det anføres at forskjellene bør være markerte for at foreliggende sak skal få et annet utfall enn Fævenningsaken.

Det er enighet om at saken må vurderes ut fra bestemmelsene i skadeserstatningsloven § 3-6, straffeloven § 246 og § 247, sannhetsgrunnsetningen, samt - eventuelt - rettsstridskriteriet. Det er videre enighet om at det i denne sammenheng må foretas en avveining mellom hensynet til ytringsfrihet og behovet for å beskytte andres omdømme - en avveining hvor også uskyldpresumpsjonen er relevant. Denne side er imidlertid ikke enig i ankende parts teoretiske utgangspunkt om at omdømmet/personvernet i følge EMDs og Høyesteretts senere praksis skal tillegges like stor vekt som ytringsfriheten. EMK art. 10 angir en hovedregel om ytringsfrihet, og inngrep i denne kan bare skje i snevre unntakstilfeller. Det vises for øvrig om dette til Rt-2005-1677, avsnitt 63 - 66 og 70 og til EMDs dom 19. september 2006 i saken White v/ Sweden. Se og Smiths artikkel om Høyesterett og mediene », inntatt i Loven og Livet, 1996, s. 98 flg, særlig side 105.

For tolkningens del, er TV 2 enig i at innslagene må ses i sammenheng. Hensikten er imidlertid ikke å finne frem til hvilket inntrykk TV-seerne ble sittende igjen med. Det er det språklige meningsinnhold som vi må finne frem til. Det vises til Rt-2002-1618 (Boot Boys): Utgangspunktet er den alminnelige lesers/seers forståelse, men man må være forsiktig med utvidende tolkninger av det som direkte er uttalt.

Baneheiasaken var omfattet av en slik allmenn interesse at mediene nok tidligere enn ellers refererte fra etterforskningen. Rent faktisk var det også slik at A satt i lange avhør. Denne kombinasjonen, samt As bakgrunn, gjorde at man følte det var nødvendig å referere fortløpende. Dette har betydning både ved tolkingen og ved rettsstridsvurderingen.

Ved tolkningen må det altså tas utgangspunkt i det som faktisk sies og vises på TV. TV2 hevder dette ikke kommer over grensen for ærekrenkelser. Det kan heller ikke være ærekrenkende dersom det som sies er sant. I dette tilfellet er alle enkeltutsagn korrekte. Det gis ingen uriktig fremstilling - det bildet som formidles, er det samme som det politiet gir inntrykk av. TV2 refererer løpende fra etterforskningen i en balansert og nøktern form. Hele tiden understrekes det at A ikke er mistenkt. Videre fremgår det at politiet har en liste med personer å jobbe ut fra, ikke bare A og de to særskilt nevnte unge mennene. Den 24. mai hadde saken dessuten fått en « dreining », jf. resultatene fra obduksjonen, og A var da ikke lenger så interessant. Han fikk derfor uttale seg på TV. Dette er ingen uthengning eller uttrykk for noen « lynsjestemming » mot ham.

I Fævennsaken var hovedbudskapet i avisens reportasjer at A var den mest interessante i etterforskningen så langt. Videre ble det vist bilder som ga leseren inntrykk av en arrestasjon, og det ble gitt opplysninger om en patruljebil som kontrollerte i området hvor A bodde mv. Alle disse forskjellige forholdene underbygde en slutning hos leseren om at A var mistenkt: Utforming, overskrifter, bildebruk osv. Helheten i TV2 sine innslag var av en helt annen karakter, og ligger langt unna Fævenns fremstilling. Her ble det heller ikke lagt noe til ut over det som fremgår av dommen fra 1988 og opplysningene fra politiet, og innslagene fremstår ikke som spekulasjon fra TV2 sin side. TV2 meddeler også at etterforskningen kommer til å ta tid, og man heller dermed « kaldt vann i blodet » på seerne i forhold til spørsmålet om løsningen er nært forestående.

Spørsmålet om det ble kastet mistanke og spørsmålet om identifisering bør sees under ett. Men uansett; TV2 anfører at de heller ikke identifiserte A. Gjennomgangen av dommen fra 1988 samt angivelsen av alder bidrar kun til gjenkjennelse fra de som kjenner den tidligere saken. Men poenget var jo at A nettopp hadde denne dommen, og dette var en selvstendig grunn til å nevne forholdet. Den 24. mai filmes A bakfra. Da hadde andre medier allerede vist bilder av ham. Filmingen var derfor neppe egnet til å bidra til at flere gjenkjente A. Også intervjuet med ham hadde en god grunn - A skulle få komme til orde. A må ha forstått at han både ble filmet og intervjuet, og at dette ville bli sendt på TV. Selv om han gjennom dette selvsagt ikke har samtykket i å bli identifisert eller krenket må det legges til grunn at det ikke var tale om noen snikidentifisering. Høyesterett var for øvrig ikke enig i at Fævennen i sine reportasjer ikke identifiserte A ut over det som fremgikk av bl.a. TV2 sin dekning, jf. Rt-2005-1677 .

Tolkningen av TV2 sine innslag må også foretas i lys av mediebildet for øvrig. TV2 anfører at tolkningsresultatet må bli at man gjennom innslagene verken har insinuert mistanke mot A eller identifisert ham. Innslagene beskriver derimot at politiet sjekker flere personer, at en 42 år gammel kristiansander som tidligere er dømt for drap er en av disse og som også er inne til avhør. At det således dreier seg om formidling og ikke fremsettelse av uriktige utsagn, skal i følge rettspraksis i seg selv føre til frifinnelse.

Videre anføres at verken TV2 eller noen som selskapet svarer for, har utvist uaktsomhet. Det er tale om løpende referering fra politiets arbeid. Det kunne ikke forutsettes at TV2 skulle etterforsket noe mer enn det politiet selv gjorde. Uaktsomheten må dessuten eventuelt referere seg til noe som er feil i TV2 sine nyhetsinnslag. Slike feil foreligger ikke. TV2 har heller ikke brutt noen (presse-) etiske retningslinjer.

Selv om lagmannsretten skulle komme til at TV2 har formidlet en mistanke mot A i strid med det objektive gjerningsinnhold i straffeloven § 247, anføres at dette ikke er rettsstridig. Utgangspunktet ved denne vurderingen må tas i EMK art. 10 som setter forbud mot å gripe inn i ytringsfriheten uten spesielle grunner. Unntakene er hjemlet i art. 10 nr. 2.

Av momenter ved denne vurderingen nevnes særskilt:

- TV2 sine innslag hadde en forsiktig, nøktern og balansert form. Det ble også gjennomgående tatt reserverasjoner mht at politiet ikke betraktet A som mistenkt. A ble heller ikke identifisert i samme grad som i for eksempel Fævennen. TV2 sine innslag ga bare grunnlag for gjenkjennelse fra de som kjente ham fra før. TV2 sjekket også A ut av saken, delvis 24. mai og helt 22. august. Når Fævenns journalist og redaktør ikke ble funnet å ha vært uaktsomme, jf. avsnitt 83 i Rt-2005-1677 , må dette gjelde enda mer for TV2. TV2 har heller ikke brutt noen etiske retningslinjer.

- Sakens alvor tilsier at ytringsfriheten utvides. Det er den generelle sakens alvor (Baneheiasaken) som gjør at media må referere tidlig, jf. Landåssaken Rt-1999-1742 . I Landåssaken var det riktignok tale om en siktet person, men i foreliggende tilfelle (Rt-2005-1677) har Høyesterett uttalt at heller ikke det å omtale en person som mistenkt uten videre er nok til domfellelse. Sakens alvor ble imidlertid tillagt betydelig vekt.
- Det er her tale om videreformidling av opplysninger. Dette kan man gjøre i større grad enn å fremsette egne påstander/vurderinger, og adgangen er ikke avgrenset kun til referering fra offentlige dokumenter. Det omfatter også videreformidling av muntlige utsagn. I motsetning til i Fævennesaken, bekreftet kriminalsjef Pedersen i foreliggende sak at A var «inne i det bildet som vi driver å sjekker ut», jf. intervjuet med ham 23. mai 2000 i 18.30-nyhetene.
- Det kan ikke stilles strengere krav til TV2 enn andre medietyper. På noen måter vil TV kunne ha stor effekt, men på den annen side vil også det skrevne ord kunne ha størst effekt. I foreliggende sak lå det « sterke » i selve drapet. Uansett; medietypen har ikke noen større effekt hvis man først har kastet mistanke og identifisert.
- Det hevdes fra denne side at motparten selv synes å ha oppfattet Fævennsens reportasjer som de «sterkeste» og mest belastende, jf. stevningen i Fævennsensaken. TV2 var for øvrig intet «lokomotiv» blant mediene. Den 23. mai var andre medier først ute med å omtale 42-åringen og opplysningene fra 1988-dommen. TV2 var også etter de andre mht å vise bilder den 24. mai 2000.
- Baneheiasaken var omfattet av en slik allmenn interesse at mediene nok tidligere enn ellers refererte fra etterforskningen. Graden av allmenn interesse må tillegges vesentlig vekt. Saken var meget spesiell og alvorlig, og dette tilsier at ytringsfriheten utvides. Det er for øvrig den generelle sakens alvor som er av betydning i denne sammenheng
- I Fævennsensaken la Høyesterett vekt på «det lokale argument» ved vurderingen av om Fævennsens identifiserende opplysninger (bopel og arbeidssted) var berettiget, jf. avsnitt 77 og 83 i dommen. Dette er det ikke nødvendig å vurdere i foreliggende sak siden TV2 ikke formidlet tilsvarende opplysninger i sine innslag. Men TV2 kunne altså ha gjort dette uten å ha blitt stilt til ansvar. Det ville ikke vært noen tilleggsbelastning for A dersom andre enn folk i lokalmiljøet også hadde fått slike opplysninger.

Denne side anfører at konklusjonen må bli at TV2 sine innslag ikke er rettsstridig. TV2 må også av den grunn frifinnes.

Når det (atter subsidiært) gjelder utmålingen av et eventuelt oppreisningsbeløp, vises som utgangspunkt til NOU 1995:10 Reformen innen injurielovgivningen. Skadeerstatningsloven gir en fakulativ adgang til å idømme oppreisning. Hvor mye beror på et skjønn. Slik denne saken ligger an, jf. argumentasjonen ovenfor, er det uansett grunn til å sette et eventuelt oppreisningsbeløp lavt. Hvilke følger/konsekvenser saken har hatt for A, vites heller ikke. Det er ikke fremlagt noen legeerklæringer. I forliksklagen ga for øvrig A uttrykk for at omtalen i Fævennen hadde vært den største belastningen.

TV2 vil ut fra omstendighetene ikke kreve dekket sine saksomkostninger av motparten.

Ankemotparten har nedlagt slik påstand:

« Tingrettens dom stadfestes, dog slik at partene bærer sine egne omkostninger for begge instanser. »

Lagmannsretten bemerker:

1. Spørsmålet om foreldelse.

Det prinsipale spørsmålet som saken reiser er om forfølgningen kan anses å ha pågått kontinuerlig etter at forliksklagen ble tatt ut, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1. Dette forutsetter at tilbaketrekkingen av forliksklagen og forliksrådets påfølgende hevingskjennelse ikke innebar at forfølgningen ble avbrutt slik tingretten har lagt til grunn. I så fall følger det motsetningsvis av

tvistemålsloven § 66 første ledd og foreldelsesloven § 21 nr. 1 at foreldelsesvirkningen fra samme tidspunkt ikke lenger var å anse som utsatt.

Dersom det må legges til grunn at forfølgningen ble avbrutt som nevnt, oppstår spørsmål om den ankende part uansett må innvilges tilleggsfrister i henhold til foreldelsesloven § 22 nr. 1 eller tvistemålsloven § 66 tredje ledd. I den forbindelse blir det også spørsmål om slike tilleggsfrister forutsetter at hevingen av saken i forliksrådet ikke skyldtes « forsettelige » forhold i lovens forstand på den ankende parts side.

Det følger av foreldelsesloven § 21 nr. 1 at når foreldelse er « avbrutt ved påtale etter §§ 15-19 » skjer ingen foreldelse så lenge forfølgningen pågår. Det er ikke omtvistet at foreldelsesvirkningene i denne saken ble utsatt ved avsendelsen av forliksklagen 23. mai 2003. Ankemotparten, TV2, har imidlertid anført at denne virkningen bortfalt da forliksklagen senere ble trukket og saken ble hevet fra forliksrådet samtidig som stevning ble tatt ut og sendt tingretten.

Ordlyden i foreldelsesloven § 21 nr. 1 gir liten eller ingen veiledning ved vurderingen. Et av de sentrale hensyn bak foreldelsesinstituttet som sådan - innrettelseshensynet - tilsier imidlertid at tilfeller som det foreliggende i alle fall ikke ligger i kjerneområdet for de tilfeller lovgiveren har ment å ramme. Det vises i denne sammenheng til at selv om forliksklagen formelt ble trukket, må det ha vært klart for begge parter og domstolen at saksøkeren ikke samtidig mente å frafalle sitt eventuelle materielle krav, jf. tvistemålsloven § 67, eller å innstille forfølgningen av dette.

Lagmannsretten kan videre ikke slutte seg til TV2 sin argumentasjon om at det ikke langt på vei skjedde en « overlapping » av forliksrådsbehandlingen og uttaket av stevning i saken. Saken ble hevet i forliksrådet 2. oktober 2003 i forståelse med begge parter. Utskrift av protokollen ble deretter sendt partene 6. oktober 2003, samme dag som stevningen ble sendt tingretten. Å ta ut stevning allerede før saken var formelt hevet i forliksrådet, ville stride mot reglene om litispensens, jf. tvistemålsloven § 64 og § 63 første og andre ledd. Forholdet til litispensensvirkningene var for øvrig problematisk nok idet stevningen ble tatt ut før saken var rettskraftig hevet i forliksrådet. Tingrettens behandling og avgjørelse er imidlertid ikke angrepet på dette grunnlag.

Ved vurderingen av om forfølgningen fortsatt pågikk etter at forliksklagen ble trukket, må det etter lagmannsrettens syn også være riktig å legge vekt på at en fortsatt forliksrådsbehandling av saken neppe hadde utsikter til annet enn en henvisning videre til tingretten, jf. tvistemålsloven § 285. Det må også ses hen til at TV2 langt på vei må sies å ha samtykket til en foregrepet overføring av saken fra forliksrådet til tingretten. Det vises til TV2 sitt prosesskrift til forliksrådet datert 2. oktober 2003 hvor det heller ikke uttrykkelig ble nedlagt eller opprettholdt påstand om tilkjennelse av saksomkostninger. At fremgangsmåten samtidig også formelt sett kunne skape noe uklarheter materiellrettslig i forhold til foreldelse, jf. at forliksklagen var uttatt på den siste dagen for foreldelsesfristens løp, må ha fremstått som nærliggende for begge parters prosessfullmektiger. Heller ikke rimelighetshensyn tilsier da at den ene parten umiddelbart etterpå skal kunne høres med en innsigelse om at foreldelse likevel har inntrådt.

Som det fremgår, må det imidlertid erkjennes at man her er i et grensetilfelle når det gjelder den direkte anvendelsen av foreldelsesloven § 21 nr. 1. Lagmannsretten finner derfor grunn til også å se hen til løsningen som måtte følge av bestemmelsene om tilleggsfrister i foreldelsesloven § 22 nr. 1 og tvistemålsloven § 66 andre og tredje ledd.

Tvistemålsloven § 66 andre ledd fastslår at de virkninger som « etter den borgerlige rett » følger av at søksmål er reist for forliksrådet, først opphører når det har gått ett år fra forliksrådet henviste saken til retten. Dette har praktisk betydning særlig for spørsmål om foreldelse. Tvistemålsloven § 66 tredje ledd bestemmer videre at de nevnte virkningene av saksanlegget også vedblir selv om saken « blir avvist paa grund av uforsætlige feil, eller hvis det ellers ender uten dom » forutsatt at kravet reises på nytt innen 3 måneder. I nyere teori er det lagt til grunn at denne særregelen også må kunne anvendes i hevingstilfeller uten hensyn til om hevingen skyldtes et « forsettelig forhold » fra partens side, jf. tilsvarende vilkår for tilleggsfrist etter foreldelsesloven § 22 nr. 1. Det vises bl.a. til Schei, Tvistemålsloven med kommentarer, Bind I, 2. utgave 1998, s. 324. Som Schei fremholder, må et vilkår i så fall være at « hevingen ikke er foranlediget av at søksmålet trekkes tilbake for å unngå avvisning på grunn av en forsettelig feil ». Det vises også til Skoghøy, Tvistemål, Oslo, 1998, s. 394,

hvorfra siteres:

« Slik loven er formulert, kan det bare være i tilfeller hvor saken er blitt avvist, at saksanlegget er uten fristavbrytende virkning, dersom feilen er forsettelig, se § 66 tredje ledd. I tilfeller hvor årsaken til at saken ender uten realitetsbehandling, er (at) saken er blitt hevet, må ny sak kunne anlegges innen tre måneder etter at hevingskjennelsen ble forkynt for saksøkeren, selv om hevingen beror på en forsettelig feil fra saksøkerens side, for eksempel at saken har vært stanset, og saksøkeren forsettelig har oversett fristen for å bringe saken i gang igjen. Det er ikke de samme grunner for å avskjære nytt søksmål pga. oversittelse av foreldelses- eller søksmålfrister, i tilfeller hvor saken er blitt hevet pga forsettelige feil, som i tilfeller hvor den er blitt avvist. »

Tvistemålsutvalget har i NOU 2001:32 s. 875 flg kommentert problemstillingen frivillig trekking av sak fra forliksrådet og forholdet mellom tvistemålsloven § 66 og foreldelsesloven § 22 slik:

« I lovutkastet er det foreslått at klageren skal ha fri adgang til å trekke saken fra forliksrådet, uten at kravet med det oppgis. Det er også andre regler som gjør at en av partene kan kreve at behandlingen i forliksrådet avsluttes uten at det dermed ender i noen realitetsavgjørelse... Unntaket i foreldelsesloven § 22 om at det er forsettelig at saken ender uten realitetsavgjørelse, er lite velegnet for denne typen situasjoner. Når klageren trekker saken fra behandling i forliksrådet for i stedet å fremme den for tingretten, vil dette som regel måtte karakteriseres som forsettelig. Det vil være såkalt hensiktsforsett. Men det virker lite rimelig at klageren, når han etter et bevisst valg etter hvert finner ut at han snarere vil ha saken fremmet for tingretten, ikke skal nyte godt av den samme tilleggsfristen. Det er mulig man ved en tolkning av forsettskriteriet i foreldelsesloven § 22 kunne funnet frem til akseptable løsninger her. En bedre løsning er nok å la være å knytte tilleggsfristen på ett år til noe forsettskriterium i disse tilfellene. Tvistemålsutvalget har ikke grunnlag for å foreslå en opphevelse av det generelle forsettsunntaket i foreldelsesloven § 22 nr. 1. Det fremstår da som den beste løsningen at man beholder en spesialregulering i tvisteloven av disse situasjoner. »

Den situasjonen lovutvalget sikter til og vurderer de lege ferenda - frivillig trekking av forliksklage med tanke på å forsette forfølgningen gjennom stevning - vil i dag kunne omfattes av ordlyden i gjeldende § 66 tredje ledd i tvistemålsloven, dvs. hvor saken « ellers ender uten dom ». Det vises til de ovenfor refererte uttalelsene av Schei og Skoghøy. Tvistemålsloven § 66 tredje ledd gjelder ved siden av foreldelsesloven § 22 nr. 1, og oppstiller altså i utgangspunktet samme krav til uforsettelige årsaker til avslutningen av saken i forliksrådet. Spesialreguleringen utvalget refererer til og som ønskes beholdt, dvs. unntaket fra forsettskravet, fremkommer direkte av utvalgets forslag til ny tvistelov § 20-3 andre ledd kombinert med forslaget om opphevelse av gjeldende § 66 andre ledd. Forslaget til § 20-3 andre ledd (jf. Ot.prp.nr.51 (2004-05) § 18-3 andre ledd) lyder:

« Når foreldelse er avbrutt ved forliksklage, opphører denne virkningen dersom stevning, eller eventuelt forliksklage, ikke er sendt retten innen ett år fra forliksrådet innstilte behandlingen av saken. »

I utvalgets særmerknader til dette forslaget heter det om forholdet til foreldelsesloven § 22 bl.a (NOU 2001:32 s. 880):

« For å unngå misforståelser, og at forsettsbegrepet må legges på strekk når klageren trekker en sak fra behandling i forliksrådet, bør det være en eksplisitt bestemmelse som regulerer denne siden av saken ved foreldesspørsmål i tvisteloven ». »

Med dette som bakgrunn antar lagmannsretten at Tvistemålsutvalget ikke har ment å gi uttrykk for et annet syn på gjeldende rett enn Schei og Skoghøy ved spørsmålet om krav til forsett som vilkår for unntak fra tilleggsfrist i hevingsstilfeller som nevnt. Videre har Tvistemålsutvalget ikke foreslått

noen realitetsendringer på dette punkt, men ønsker videreført en bestemmelse som er *lex specialis* i forhold til foreldelsesloven § 22. I denne sammenheng er det også grunn til å peke på lovutvalgets forslag om en videreføring av tvistemålsloven § 66 tredje ledd, men da med vilkår om at saksøkeren ikke er « vesentlig å bebreide » at kravet ble avvist eller endte uten dom i første omgang, jf. forslaget § 20-3(3). Om forholdet mellom denne bestemmelsen særskilt og kravet til forsett i foreldelsesloven § 22 heter det bl.a. i NOU 2001:32 s. 880 (andre spalte):

« Men var det forsettelig at saksanlegget endte uten dom, gir ikke § 22 nr. 1 noen slik tilleggsfrist. Når vilkårene i § 22 nr. 1 for tilleggsfrist foreligger, vil ikke § 20-3 (3) ha noen selvstendig betydning for foreldelsesvirkningen. »

I foreliggende sak er det ingen tvil om at « saken ble reist på ny » innen de frister som følger av tvistemålsloven § 66 tredje ledd og foreldelsesloven § 22 nr. 1. Utsettelsen av foreldelsesvirkningen som i utgangspunktet fulgte av forliksklagen, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1 og tvistemålsloven § 66 første ledd, må da uansett anses fortsatt å gjelde i alle fall i henhold til tvistemålsloven § 66 tredje ledd. Den ankende parts krav er således heller ikke på dette grunnlag foreldet.

Det tilføyes for øvrig i denne sammenheng at det heller ikke synes tvilsomt at hevingskjennelsen fra forliksrådet ble forkynt for ankemotparten etter at stevning var tatt ut, jf. tvistemålsloven § 66 tredje ledd. Dette er i seg selv et moment som underbygger at forfølgningen fortsatt pågikk i henhold til foreldelsesloven § 21 nr. 1 slik at en beregning av tilleggsfrist etter § 66 tredje ledd eller foreldelsesloven § 22 nr. 1 strengt tatt ikke er nødvendig.

Ankemotpartens anførsel om at tilleggsfristen etter tvistemålsloven § 66 tredje ledd uansett ikke er avbrutt fordi advokaten som sendte inn stevningen til tingretten ikke hadde advokatbevilling er det, slik saken nå ligger an, ikke grunn til å gå nærmere inn på.

Lagmannsretten har etter dette kommet til at As eventuelle krav ikke er foreldet.

2. Sakens realitet for øvrig

Personlig æresfølelse og omdømme er vernet mot krenkelser både i norsk og internasjonal lovgivning. Det vises bl.a. til EMK artikkel 8 og 10 nr. 2. Videre vises til skadeserstatningsloven § 3-6 første ledd hvorefter den som har krenket en annens ære eller privatlivets fred kan pålegges å betale den krenkede slik erstatning (oppreisning) for skade av ikkeøkonomiske art som retten finner rimelig.

En forutsetning for oppreisning som nevnt er at det er utvist uaktsomhet eller at vilkårene for straff er til stede. Av § 3-6 andre ledd fremgår videre bl.a. at når krenkelsen er forøvet i kringkastingssending, så kan kringkastingsinstitusjonen pålegges å betale oppreisning.

Vilkåret « krenket en annens ære » innebærer i følge langvarig rettspraksis at gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 246 om krenkelse av æresfølelsen eller § 247 om krenkelse av omdømmet objektivt sett må være oppfylt. Som i den ankende parts tidligere sak mot avisen Fædrelandsvennen, jf. Rt-2005-1677, er det i denne sak tilstrekkelig å konsentrere drøftelsen til den sistnevnte bestemmelsen som lyder (første punktum):

« Den som i ord eller handling opptrer på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit, eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. »

Bestemmelsen rammer bare påstander om faktiske forhold med et meningsinnhold som er tilstrekkelig persist til at beskyldningen kan gjøres til gjenstand for sannhetsbevis. Ved sanne beskyldninger vil krenkeren kunne fri seg fra straffansvar ved å føre sannhetsbevis, jf. også straffeloven § 249 nr. 1 til nr. 3. Av rettspraksis følger at utsagnet må være « rettsstridig » - i tillegg til å inneholde en krenkelse som objektivt sett rammes av straffeloven § 247 - for at oppreisning etter § 3-6 skal kunne idømmes. « Rettsstrid » har samme innhold i forhold til oppreisning som det har i

straffebestemmelsene, jf. Rt-1999-1541 . En sann beskyldning er normalt ikke rettsstridig, selv om den innholdsmessig kan være ærekrenkende.

Ingen av de aktuelle nyhetsinnslag i TV2 inneholder noen uttrykkelig formulert beskyldning eller påstand om at A var å anse som mistenkt for de særdeles grove forbrytelsene i Baneheiasaken. Når A likevel gjør gjeldende at innslagene er ærekrenkende, er det fordi han mener de er egnet til å gi inntrykk av eller insinuerer slik mistanke. TV2 på sin side har anført at innslagene objektivt sett ikke rammes av straffeloven § 247 og at det heller ikke er utvist noen uaktsomhet. Subsidiært anfører TV2 at innslagene uansett ikke er rettsstridige.

Ved tolkningen skal det søkes å finne frem til hvilke forestillinger de aktuelle TV-innslagene må antas å skape hos den alminnelige TV-seer, jf. Rt-2003-1190 (Minnefond). Selv om det ikke må legges noe mer i innslagene enn det som objektivt vurdert måtte fremgå, kan også fremsettelse av insinuasjoner og mistanker rammes av ansvar etter skadeserstatningsloven § 3-6. Man kan ved tolkningen ikke begrense seg til en isolert bedømmelse av kun de påstått ærekrenkende utsagn, jf. Rt-2005-1677 (Fævennen, avsnitt 56) og Rt-2003-1190 (Minnefond, avsnitt 54). Disse må ses i sammenheng med hele den reportasjen de er en del av. I nevnte dommer kan det for øvrig ikke sees å være lagt til grunn et tilsvarende forsiktighetsprinsipp som i Rt-2002-1681 (Boot Boys) ved tolkningen. Lagmannsretten finner ikke grunn til å gå nærmere inn på dette, men nevner kort at saken i Rt-2002-1681 (Skal vel være Rt-2002-1618 , Lovdata anm.) gjaldt spørsmål om straffansvar etter straffeloven § 135a.

Det som konkret skal tolkes, er TV2 sine innslag om Baneheiasaken i nyhetene 23. og 24. mai 2000. Det må legges til grunn, og partene er enige om, at innslagene må vurderes i sammenheng. Utsagnene som fremsettes må videre ses i lys hvorledes innslagene er sammensatt redaksjonelt mht rekkefølge, bilde- og lydbruk, bruk av eventuelle spesielle effekter, samt den tekst som måtte fremgå på TV-skjermen under innslagene. Lagmannsretten finner det etterfølgende innslaget i TV2-nyhetene 22. august 2000, der A et stykke på vei ble « sjekket ut » av saken, å være av mindre betydning i denne relasjon da det i liten utstrekning er egnet til å kaste lys over innholdet av innslagene 23. og 24. mai samme år. Betydningen av dette innslaget i annen sammenheng kommer imidlertid lagmannsretten tilbake til.

Etter lagmannsrettens oppfatning er tolkningsresultatet at A av TV2 blir utpekt som mulig gjerningsmann til drapene på de to jentene i Baneheia. Oppsummeringsmessig vises til TV2s fokusering på A som tidligere knivdrapsmann, hans tilstedeværelse i Baneheia den ettermiddagen forbrytelsen ble begått og politiavhørene av ham. Det ble tidlig kjent at det var benyttet et stikkvåpen da jentene ble drept, og gjennom reporterens spørsmål og kommentarer i lys av dette kommer det frem at TV2 for egen del mener A må være mest aktuell som gjerningsmann. Som i saken mot Fævennen, jf. Rt-2005-1677 , finner lagmannsretten at nevnte opplysninger sammen med gjengivelsen av deler av straffedommen fra 1988 og sikringssaken, var egnet til å skade As gode navn og rykte og utsette ham for hat og ringeakt. Det presiseres at det er innslagene 23. mai og 24. mai sett i sammenheng som er egnet til å etterlate dette inntrykket. Det samlede inntrykket endres for øvrig ikke av at TV2 i innslagene også opplyser at A av politiet bare er gitt status som vitne eller av at A selv 24. mai 2000 slipper til for å kommentere mistankespørsmålet.

Konkret vises særlig til utsagnene i 18.30-nyhetene 23. mai 2000 hvor saken introduseres med at politiet « *har alt retta inn etterforskningen i dobbeltdrapssaka mot nokre få personar* » og at « *ein drapsdømt 42-åring som var i Baneheia då drapet skjedde, sit i kveld i politiavhør* ». Deretter blir det opplyst at jentene ble drept med et stikkvåpen, at politiet tror gjerningsmannen er lokal og at han har begått grove voldsforbrytelser tidligere. Den drapsdømte 42-åringen fra Kristiansand (A) blir så omtalt igjen, og det opplyses at han oppholdt seg i nærheten av drapsstedet på drapstidspunktet og at politiet « *har også fått inn fleire tips om mannen, derfor blir han no grundig sjekka* ». Videre opplyses det at han blir avhørt som vitne i kveld. Det tilføyes at to unge menn som også var til stede i Baneheia da jentene ble drept også blir avhørt, men at etterforskerne « *har ingen mistanke mot dei* ». Deretter følges det hele opp med en detaljert gjennomgang av As bakgrunn med knivdrapsdommen fra 1988, og i det påfølgende intervjuet med kriminalsjef Pedersen spør reporteren om 42-åringen er « *det beste sporet dere har så langt?* » Kriminalsjef Pedersen uttaler da at det kan han ikke kommentere, men bekrefter samtidig at en person som stemmer med den beskrivelsen TV2 har gitt «

er inne i det bildet som vi driver å sjekker ut ». Reporteren følger da opp med spørsmål om politiet « *også har andre straffedømte personer i søkelyset* ». I sendingen kl. 21.00 samme kveld introduseres saken igjen med teksten « Drapsdømd i avhør » under bildet av de to drepte barna, og opplysningene om politiets avhør av A gjentas sammen med opplysningene om hans lokale tilknytning, drapsdommen fra 1988 og hans tilstedeværelse i Baneheia fredag 19. mai 2000. Reporteren uttaler bl.a. at en håndfull tidligere straffedømte personer sjekkes for alibi og avhøres, og at « *kanskje den mest spesielle kandidaten av disse er nettopp denne 42-åringen...* ». Senere i samme innslag sier reporteren at politiet rutinemessig sjekker en del tidligere straffedømte men at det er de som var til stede i Baneheia på drapstidspunktet som er « *mest interessant* » og « *inn i dette bildet så kommer da denne 42-åringen* ». Dagen etter, den 24. mai 2000, omtaler TV2 først resultatene fra obduksjonen og at politiet på bakgrunn av denne leter etter en eller muligens flere seksualforbrytere. Likevel sendes « intervjuet » med A uten at TV2 sier noe om at han nå i mindre grad kunne antas å være i politiets søkelys som mulig gjerningsmann. Tvert i mot; etter lagmannsrettens oppfatning opprettholdes mistanken mot A som var insinuert dagen før, uten at han på noen måte blir forsøkt « sjekket ut » av saken fra TV2s side.

As navn er ikke nevnt i noen av innslagene på TV2. Omtalen med angivelse av hans alder, hvor han er fra og drapsdommen fra 1988, gir likevel grunnlag for gjenkjennelse fra folk som kjenner ham fra før, herunder særlig de som kjenner drapssaken fra 1988. I forhold til spørsmål om identifisering feies imidlertid eventuell tvil til side når TV2 24. mai 2000 i tillegg viser film av A bakfra og fra siden mens han går opp mot Baneheia samtidig som det sendes lyd der han svarer på spørsmål fra reporteren. Hans karakteristiske hestehale, jakke og påkledning for øvrig kommer klart frem. I tillegg filmes og vises hans ansiktsprofil mens han er i bevegelse. Det gjøres intet forsøk på å gjøre As stemme ugjenkjennelig i innslaget. Bortsett fra at As ansikt ikke vises forfra, kan det ikke være tvilsomt at dette - sammen med den øvrige omtalen som nevnt - gjør at A kunne gjenkjennes. Dette gjelder ikke bare av spesielt nærstående, men generelt av folk som kjente ham. På bakgrunn av vitneavhør legger lagmannsretten til grunn at A gjennom dette kunne gjenkjennes på hjemstedet, på arbeidsplassen, i omgangskretsen og for øvrig av andre som kjente til ham fra før. Også personer i As nærområde som ikke hadde truffet ham tidligere, ville ved påtreff sannsynligvis kunne kjenne ham igjen på grunnlag av TV2s innslag.

Det er på det rene at A ikke hadde noe med voldtektene og drapene å gjøre, og at han ikke på noe tidspunkt under etterforskningen formelt hadde status som annet enn vitne hos politiet. TV2 har heller ikke forsøkt å føre sannhetsbevis i forhold til dette, men anfører likevel at innslagene kun refererte eller videreformidlet opplysninger fra politiet og andre offentlig tilgjengelige opplysninger, og at innslagene således ikke inneholder noe mer enn det som kunne utledes av nevnte informasjon. Det er videre anført at dette i seg selv vil måtte føre til frifinnelse. Lagmannsretten oppfatter dette som en anførsel om at i den utstrekning det er insinuert en mistanke mot A, så kan det føres sannhetsbevis for at TV2 kun refererte en slik insinuasjon fremsatt av andre.

Lagmannsretten legger til grunn at det her er tale om faktautsagn som krever bevis. Det er sikker rettsoppfatning at temaet for eventuelle sannhetsbevis ved fremsettelse av slike insinuasjoner eller mistanker, er om vedkommende har begått den handling beskyldningen gjelder. Det er ikke tilstrekkelig at avisen eller kringkastingen har gitt en riktig beskrivelse av de faktiske forhold som underbygget at det var grunnlag for mistanken. Unntak er utviklet gjennom rettspraksis for gjengivelse fra siktelsler og andre offentlige dokumenter, men ikke for gjengivelse av mistanke som i foreliggende sak.

Etter lagmannsrettens oppfatning kan TV2 heller ikke høres med at det i nyhetsinnslagene bare refereres eller gjengis faktiske opplysninger fra politiet om at A var i det « bildet » som ble sjekket ut, samt offentlig tilgjengelig opplysninger fra drapsdommen i 1988. Lagmannsretten har funnet at TV2 gjennom sin fremstilling av saken samlet sett har insinuert eller gitt inntrykk av at A var å anse som mistenkt i saken, og dette er en usann beskyldning som ikke refererer seg til politiets konstatering av det samme. A var ikke formelt siktet eller mistenkt av politiet, og politiet ga heller ikke på annen måte uttrykk for at A var å betrakte som mistenkt. Det vises bl.a. til at kriminalsjef Pedersen i TV-innslagene 23. mai 2000 på reporterens direkte spørsmål om « *denne drapsdømte 42-åringen* » svarer at han ikke vil kommentere « *personar som eventuelt er inne til avhør* », og videre -

når reporteren ikke gir seg - at han mener det blir « helt galt å begynne å kommentere enkeltpersona som pressen har fokusert på ». Det vises også til kriminalsjefens etterfølgende erklæring datert 20. juni 2005 hvor det fremgår at pågangen fra journalistene med spørsmål om hvorfor A var inne til avhør var meget stor, men at det fra etterforskningsledelsen kun ble kommentert på generelt grunnlag - uten referanse til A - at alle som var inne til avhør hadde status som vitner. Med de forestillinger seerne likevel blir sittende igjen med etter TV2 sine nyhetsinnslag, er det klart at TV2 ikke kan sies å ha begrenset seg til et referat, men har gitt en selvstendig fremstilling.

At reporterne som jobbet med dekningen av saken i TV2 også rent faktisk oppfattet A som den mest interessante personen blant mulige gjerningsmenn, i alle fall frem til opplysningene fra obduksjonen kom 24. mai 2000, fremgikk med all tydelighet av den ene reporterens vitneforklaring i lagmannsretten. Det fremgikk også at dette var bygget på TV2s egne vurderinger av de foreliggende fakta, og altså ikke en oppfatning TV2 hadde fått formidlet fra politiet. Lagmannsretten kommer for øvrig nærmere tilbake til den konkrete beskyldningens karakter og grovhet i tilknytning til rettsstridsvurderingen nedenfor.

Lagmannsretten anser etter dette at det foreligger en krenkelse av A som objektivt sett rammes av straffeloven § 247. Lagmannsretten finner det for øvrig hensiktsmessig å komme tilbake til TV2s anførsel om manglende uaktsomhet i sammenheng med spørsmålet om innslagene i TV2 er rettsstridige som lagmannsretten nå går over til.

Ytringsfriheten er vernet av lovgivningen på samme måte som personlig æresfølelse og omdømme, jf. særlig Grunnloven § 100, EMK artikkel 10, samt menneskerettsloven 21. mai 1999 nr. 30. Ofte kan ytringsfriheten og kravet på personlig vern komme i konflikt.

Vurderingen av hvor grensen mellom rettmessige og rettsstridige utsagn går, vil da måtte bero på en rekke faktorer. Når det som her særlig gjelder journalistiske utsagn i media, må det i samsvar med EMDs praksis som et utgangspunkt ses hen til medias grunnleggende funksjon i et demokratisk samfunn både med hensyn til å ta opp spørsmål til debatt og til å omtale saker som anses for å ha offentlig interesse. Det vises bl.a. til den europeiske menneskerettighetsdomstols (EMDs) kjennelse 3. april 2003 (Haralanova - Lettland) og dom 17. desember 2004 (Pedersen and Baadsgaard v. Denmark, premiss 71).

Idømmelse av oppreisning vil innebære et inngrep i ytringsfriheten etter EMK artikkel 10 nr. 1 som bare er tillatt når det er hjemlet i lov, forfølger et lovlig formål og « er nødvendige i et demokratisk samfunn » for å verne andres omdømme eller rettigheter, jf. EMK art. 10 nr. 2. Dette er slått fast i en lang rekke avgjørelser fra EMD, jf. for eksempel dom 17. desember 2004 (Pedersen and Baadsgaard v. Denmark, premiss 67). Utøvelse av ytringsfriheten må således balanseres mot hensynet til personvernet, herunder enkeltmenneskers omdømme. Om EMDs forståelse av hva som i denne sammenheng er « nødvendig i et demokratisk samfunn », uttaler Høyesterett i Rt-2005-1677 (avsnitt 63):

« EMD har i lang tid forstått « nødvendig i et demokratisk samfunn » slik at inngrep i ytringsfriheten må begrunnes i et tvingende samfunnsmessig behov (« a pressing social need »), jf. eksempelvis storkammeravgjørelsen 17. desember 2004 i sak Cumpănă and Mazăre mot Romania (EMD=KEY00039391) premiss 88. Inngrepet må være relevant, tilstrekkelig og forholdsmessig, jf. samme avgjørelse premiss 90. Domstolen avveier konkret beskyttelsen av ytringsfriheten mot vern av omdømmet for den som har fått en uriktig anklage rettet mot seg. Innen den private sfære verner EMK artikkel 8 mot usanne beskyldninger, jf. premiss 91. »

At også uskyldspresumpsjonen i EMK art. 6 nr. 2 kan ha betydning i avveiningen som skal foretas med utgangspunkt i pressens grunnleggende funksjon i et demokratisk samfunn, fremgår bl.a. av Rt-2002-764 hvor Høyesterett uttaler:

« I den avveining som må foretas i forhold til artikkel 10, bør utgangspunkt tas i pressens grunnleggende funksjon i et demokratisk samfunn, både som sentral utøver av ytringsfriheten og som den viktigste arena for andres bruk av denne frihet. Det inngår i pressens rolle å avsløre maktmisbruk, ulovligheter og uhederligheter i første rekke hos representanter for samfunnsmessige institusjoner og organisasjoner, offentlige så vel som private. Den skal - som

det uttrykkes i flere avgjørelser av EMD - være « a public watchdog ». Men denne rolle må balanseres mot hensynet til personvernet, derunder enkeltmenneskers omdømme, som også er en anerkjent menneskerettighet, jf. EMK artikkel 10 nr. 2 - vern av omdømmet - og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 17 nr. 1. Pressens ytringsfrihet kan også måtte avveies mot den såkalte uskyldspresumpsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2 om at enhver som blir siktet for en straffbar handling, skal antas uskyldig inntil skyld er bevist etter loven. »

Om hvilke forhold det nærmere innhold av den konkrete avveining må baseres på, refererer førstvoterende i Rt-2005-1677 til avgjørelsen i Rt-2003-928 avsnitt 44 hvor det er uttalt:

« ...Av disse finner jeg grunn til å fremheve graden av allmenn interesse, beskyldningens karakter, derunder om beskyldningen klassifiseres som « value judgment » eller « factual statement », om den retter seg mot offentlig person eller privatperson, samt graden av uaktksomhet, derunder om og eventuelt i hvilken utstrekning media på publiseringstidspunktet hadde holdepunkter i faktum for at påstanden var sann. Generelt vil ytringen ha et sterkt vern dersom den gjelder forhold av allmenn interesse, verdivurderinger, videreformidling, offentlig person, og om det foreligger sterke holdepunkter for at påstanden var sann. Motsatt: Gjelder saken beskjedne allmenn interesse, faktapåstander, egen fremsettelse, privatperson, og det foreligger svake holdepunkter for at påstanden var sann, har ytringen et mindre sterkt vern. »

I samme dom (Rt-2005-1677) har for øvrig Høyesterett vurdert en anførsel om at nevnte vurderingstema har blitt endret ved at EMD i den senere tid « legger sterkere vekt på personvern og enkeltmenneskers omdømme også i forhold til nyhetsmedia ». Etter en gjennomgang av de særskilt påberopte avgjørelser fra EMD uttaler førstvoterende i Høyesterett til dette (avsnitt 70):

« Jeg kan ikke se at de nevnte avgjørelser inneholder uttalelser som gir holdepunkter for at EMD i senere tid har lagt mer vekt på vern av omdømmet ved bedømmelsen av om et inngrep i ytringsfriheten er nødvendig etter artikkel 10 nr. 2 ».

Lagmannsretten legger denne rettsoppfatningen til grunn for sin avgjørelse, men tilføyer at anerkjennelsen av enkeltmenneskers omdømme som menneskerettighet uansett er tydeliggjort ved at EMD i enkelte av de nyere avgjørelser som er referert til i Rt-2005-1677 har fastslått at omdømmet er vernet av EMK art. 8 som en del av retten til privatliv.

Hovedregelen både etter norsk injurielovgivning og etter EMK artikkel 10 er at ikke beviste ærekrenkende faktapåstander ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Det må foreligge spesielle grunner for å fravike denne hovedregelen.

Dommen i Rt-2005-1677 gjelder det samme ytre saksforhold som i foreliggende sak, men oppreisningskravet fra den ankende part var der rettet mot en annen mediebedrift (Fædrelandsvennen eller « Fævennen »). Ved rettsstridsvurderingen i foreliggende sak finner lagmannsretten det da riktig å legge til grunn det samme som Høyesterett har lagt til grunn mht sakens allmenne interesse, herunder behovet for å identifisere enkeltpersoner som var omfattet av etterforskningen. Parallelliteten i de to saker, både rettslig og faktisk, er for øvrig så sterk at det ved de videre vurderinger finnes hensiktsmessig å ta utgangspunkt i Høyesteretts konkrete avveininger av rettstrid i Rt-2005-1677 og se hen til i hvilken grad foreliggende sak ligger annerledes an.

Det knyttet seg åpenbart en veldig allmenn interesse til etterforskningen i Baneheiasaken, noe Høyesterett også la til grunn i nevnte sak. Høyesterett pekte også på at det falt innenfor denne interessen at tidligere straffedømte var i politiets søkelys og at avhør og annet politiarbeid fant sted for å sjekke ut vitner eller utta siktelsler. I forlengelsen av dette bemerket førstvoterende i Rt-2005-1677 videre (avsnitt 76 i dommen):

« Nyhetsmedia hadde i denne forbindelse rett til å referere fra tidligere straffedommer så langt dette måtte være av interesse for allmennheten. I nærmiljøet vil det kunne være av allmenn interesse å få opplyst at en tidligere drapsdømt i området med en aktuell sak om forlengelse av sikring, er innbrakt av politiet til avhør. »

Og videre (avsnitt 77)

« Dette må imidlertid avveies mot hensynet til personvernet og vernet av omdømmet når nyhetsmedia sirkler inn og identifiserer en eller noen få tidligere straffedømte personer under etterforskningen. Allmennheten har på dette trinn av saken normalt ikke noe berettiget krav på å få detaljerte opplysninger om og identifikasjon av tidligere straffedømte personer, og herunder beskrivelse av de straffbare forhold vedkommende er dømt for. I denne meget spesielle sak hadde imidlertid beboerne i nærområdet en særlig interesse av å få kjennskap til at en person som tidligere var domfelt for drap og voldsforbrytelser og idømt sikring, bodde i området, slik at de kunne vareta egne og barnas interesser. »

Med dette som utgangspunkt, og bl.a. hensett til beskyldningens karakter og grovhet, kom Høyesteretts flertall, etter en samlet vurdering og under tvil, til « at det ikke var rettsstridig av Fædrelandsvennen 24. og 25. mai 2000 å publisere at A (A - lagmannsrettens tilføyelse) var den mest interessante av flere straffedømte som politiet etterforsket, selv om dette ut fra sammenhengen kan oppfattes slik at han var eller kunne være mistenkt ». Fra flertallets videre begrunnelse siteres (avsnitt 82 og 83 i dommen):

« ... De uhyrlige seksuelle overgrep og etterfølgende drap i Baneheia hadde meget stor allmenn interesse over hele landet og særlig i Kristiansand og Agderfylkene. Befolkningen i nærområdet rundt Baneheia og i nærområdet hvor A bodde, hadde en spesiell interesse i å få løpende og konkret informasjon om etterforskningen.

Etter min mening har journalist og redaktør ikke vært uaktsomme. Den intense og omfattende interesse riksdekkende nyhetsmedia hadde vist for A før Fædrelandsvennens publiseringer, hans uttalelser til media og allmenn interesse forsvaret publiseringen av opplysninger om arbeidssted og bopel og bruk av anonymiserte fotografier av hans person. Ved bedømmelsen av aktsomheten legger jeg også vekt på at reportasjene og oppslagene var balanserte, at hovedinnholdet var formidling av sanne faktaopplysninger, og at politiets understrekning av at ingen var mistenkt og As syn kom klart og tydelig fram. Jeg tilføyer at slik denne saken var tidlig under etterforskningen, hadde avisen ikke foranledning til å undersøke nærmere om A kunne være gjerningsperson. »

I foreliggende sak tar lagmannsretten utgangspunkt i den samme sterke allmenne interesse og nærområdets spesielle informasjonsbehov som beskrevet av Høyesterett. Lagmannsretten presiserer i denne forbindelse at det som må være særlig sentralt i denne sammenheng, er den allmenne interesse som konkret refererte seg til at A på det tidlige tidspunktet i etterforskningen det er tale om, ble utpekt som mulig gjerningsmann. Lagmannsretten forstår videre Høyesteretts avgjørelse slik at denne interessen, og dermed det særlige behovet for informasjon om dette, først og fremst var av lokal art, dvs. knyttet seg til befolkningen i nærområdet rundt Baneheia og i nærområdet hvor A bodde. Konkret refererte dette behovet seg til informasjon om at en person som tidligere var domfelt for drap og alvorlige voldsforbrytelser bodde i området, slik at de kunne vareta egne og barnas interesser.

I tilknytning til den allmenne interesse i saken generelt, må det sees hen til at A i denne sammenheng ikke var en offentlig person. Han hadde dessuten ikke på noe tidspunkt samtykket i å la seg identifisere. Likevel ble han « fotfulgt » av pågående mediefolk som han åpenbart hadde vanskeligheter med å verge seg mot.

Videre befant media seg her etter lagmannsrettens oppfatning ikke på kjerneområdet for det som kan kalles kritisk journalistikk, hvor hensynet til pressens funksjon som « a public watchdog » i alminnelighet tilsier en særlig vid ramme for ytringsfriheten. Tvert imot; i dette konkrete tilfellet, og i alvorlige straffesaker av stor allmenn interesse generelt, gjør det seg etter lagmannsrettens oppfatning gjeldende personvern hensyn som med styrke taler for at identiteten til enkeltmennesker som involveres i etterforskningen vernes. Det vises i denne sammenheng også til uskyldspresumpsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2. For A spesielt, med hans bakgrunn som tidligere

draps- og sikringsdømt, var behovet for slikt vern sterkt.

Lagmannsretten finner ikke at det nevnte « lokale » hensynet gjør seg gjeldende med samme vekt for TV2 som for Fædrelandsvennen. TV2 er en nasjonal kringkastingsbedrift med større rekkevidde og sterkere formidlingseffekt enn en lokal- eller regionavis. TV2 hadde i den konkrete saken - og har heller ikke generelt - som særskilt formål å orientere eller « advare » beboerne i nærområdet slik en lokalavis som Fædrelandsvennen kan ha. Det vises i denne sammenheng også til at TV2 heller ikke forsøkte å anlegge en slik « lokal » profil på innslagene om A idet verken hans bosted eller arbeidssted ble oppgitt. At A likevel ble identifisert gjennom TV2s innslag, er klart, jf. drøftelsen ovenfor. Det minnes for øvrig om at ingen av de øvrige riksdekkende medier kan ses å ha funnet grunn til å omtale den løpende etterforskningen i forhold til A på tilsvarende måte.

Det må videre antas at en lokalavis som Fædrelandsvennen i alminnelighet også vil være bedre egnet enn TV2 til å ivareta det særlige behovet til lokalmiljøet som det her er tale om. Det er således grunn til å tro at opplysningene i Fædrelandsvennen i større grad enn innslagene i TV2 nådde frem til den aktuelle del av befolkningen. Samtidig er det klart at TV2 sin omtale nådde et stort antall seere som vanskelig kan sies å ha hatt det særskilte behovet for slik informasjon som nevnt. Lagmannsretten presiserer at det her er tale om å strekke ytringsfriheten på bekostning av det personvernet som i alminnelighet ellers må få gjennomslag i slike saker, jf. også Høyesteretts utgangspunkt i Rt-2005-1677 (avsnitt 77). Dette må foranledige en grundig redaksjonell vurdering fra mediens side før identifiserende omtale eventuelt publiseres. Det er etter lagmannsrettens oppfatning lite som tyder på at TV2 har foretatt en slik vurdering i foreliggende sak, jf. nærmere nedenfor om dette mht aktsomhetsvurderingen.

Ved vurderingen av beskyldningens karakter og grovhet legger lagmannsretten til grunn at det her er tale om faktautsagn som i utgangspunktet krever bevis for å være beskyttet av ytringsfriheten. Det legges videre til grunn at det fra TV2s side ikke var tale om videreformidling eller referering. Beskyldningene var dessuten usanne - A var ikke gjerningsmannen i Baneheiasaken. Det vises til lagmannsrettens drøftelse av dette ovenfor.

I vurderingen på dette punkt ses også hen til at det er tale om en mistanke, noe som i grovhet er noe annet enn en beskyldning om å være gjerningsmann. Som bemerket av Høyesteretts mindretall i Rt-2005-1677, gjaldt på den annen side mistanken spesielt gruoppvekkende forbrytelser som vakte sterke følelser av avsky og hat blant folk, og som « det er vanskelig å tenke seg annet enn at det må oppleves som forferdelig å ha blitt utsatt for mistanke om å ha begått » (avsnitt 94 i dommen).

Ved rettsstridsvurderingen må også innslagenes form og eventuelle balanse tillegges vesentlig betydning. I den sammenheng må det bemerkes at TV2 ikke på noe tidspunkt oppga As navn, men dette forsøket på anonymisering lyktes altså likevel ikke. Videre må det legges vekt på at politiets presiseringer av at alle som var inne til avhør kun hadde status som vitner ble videreformidlet til seerne, og at A den 24. mai 2000 på spørsmål fra TV2s reporter fikk anledning til å kommentere mistanken mot ham. Likevel er det etter lagmannsrettens oppfatning ikke grunnlag for å anse TV2s innslag som balanserte eller objektive i formen. Hovedinntrykket er som nevnt at det kastes mistanke mot A om at han kan være gjerningsmannen bak en av de mest gruoppvekkende forbrytelser i norsk kriminalhistorie. Omtrent alt av kommentarer og spørsmål fra TV2s side gir inntrykk av, underbygger eller opprettholder denne mistanken. Som lagmannsretten skal komme nærmere tilbake til nedenfor, gjelder dette også innslaget 24. mai 2000 der A blir filmet og intervjuet. Lagmannsretten finner heller ikke å kunne slutte seg til TV2s beskrivelse av innslagene som spesielt « nøkterne ». En slik betegnelse må normalt forbeholdes omtale eller innslag som for eksempel ikke benytter seg av spesielle eller dramatiske effekter. Lagmannsretten finner det i denne sammenheng tilstrekkelig å vise til TV2s innslag i 21-nyhetene 23. mai 2000 hvor det ble vist bilder av knivene om politiet hadde beslaglagt hjemme hos A i forbindelse med drapssaken fra 1988. Utgangspunktet for innslaget var at jentene i Baneheia var drept med et stikkvåpen og at politiet trodde gjerningsmannen var lokal og en tidligere voldsforbryter.

Det er i denne sammenheng også grunn til å peke på den spesielt sterke effekten av en nasjonal TV-sending sammenlignet med reportasjer og omtale i aviser. Det vises til EMKs dom i saken Pedersen & Baadsgaard mot Danmark, 17. desember 2004, premiss 79:

« It is relevant to this assessment that the allegation was made at peak viewing time on a national TV station in a programme devoted to objectivity and pluralism; that it was therefore seen by a wide audience; and that the audiovisual media often have a much more immediate and powerful effect than the print media. »

Det kan således ikke være riktig, slik som TV2 har anført, at det ikke skal legges vekt på hva slags medietype det er tale om « hvis det først er kastet mistanke og identifisert ». Det må for øvrig forventes at TV2 som en ansvarlig nasjonal TV-stasjon er seg denne spesielle effekten av TV-sendinger bevisst i saker som den foreliggende.

Når straffeloven § 247 objektivt sett er funnet å være overtrådt, innebærer dette i foreliggende tilfelle at TV2 - i motsetning til en rekke andre medieaktører i samme sak - på et meget tidlig tidspunkt i politiets etterforskning uriktig eksponerte en privatperson for mistanke om å ha begått de grove forbrytelsene i Baneheia. Det kan - slik denne saken ligger an - reises spørsmål om ikke dette alene er nok til i utgangspunktet å konstatere subjektiv skyld ift. skadeserstatningsloven § 3-6, selv om innholdet og graden av den konkrete uaktsomhet som er utvist vil måtte vurderes nærmere i forhold til vilkåret om rettstrid. Dette selv om det legges til grunn at TV2 var berettiget til å omtale at « den drapdømte 42-åringen » var inne til avhør i saken siden han hadde vært i Baneheia fredag 19. mai da drapene ble begått, og selv om TV2 ikke hadde særskilt foranledning til å undersøke nærmere om A kunne være gjerningsperson slik saken for øvrig lå an.

Ved aktsomhetsvurderingen knyttet til spørsmålet om rettstrid, vil forholdet til presseetiske normer være av betydning. I denne sammenheng vises til pressens egen « Vær Varsom"-plakat pkt. 4.7 hvor det bl.a. fremgår at man skal være varsom med å gi « klare identifikasjonstegn » på personer som omtales i forbindelse med straffbare forhold, og at det skal utvises *særlig varsomhet* (lagmannsrettens utheving) ved omtale av saker på tidlig stadium av etterforskning. I en situasjon som i foreliggende sak, hvor en rekke medier « konkurrerer » om å fange publikums oppmerksomhet gjennom å rapportere løpende fra etterforskningen i en alvorlig kriminalsak, er man langt på vei ved kjernen i nevnte prinsipper og kravene til aktsomheten skjerpes tilsvarende. Lagmannsretten kan ikke se at TV2s innslag 24. mai 2000 hvor A klarest ble identifisert var innenfor rammen av nevnte presseetiske bestemmelser.

Etter bevisførselen må det imidlertid legges til grunn at TV2 mente å kunne utlede av politiets opplysninger at A var en sentral brikke i etterforskningen i de første dagene etter drapene. Dette ble forsøkt formidlet til TV-seerne den 23. mai 2000, men etter lagmannsrettens syn på en slik måte at TV2 uten faktisk grunnlag insinuerte at A også måtte betraktes som mistenkt i saken. I følge TV2 var innslagene med A 24. mai 2000 ment som et tiltak for å redusere den belastningen han frem til da var blitt utsatt for i det samlede mediabildet. I den grad dette var hensikten, legger lagmannsretten til grunn at virkningen uansett ble en helt annen: Inntrykket av sendingene 24. mai 2000 er at A fortsatt må anses som en aktuell gjerningsmann, dvs. mistanken mot ham som ble insinuert dagen før opprettholdes, trass i at politiet nå « sirkler seg inn mot seksualforbrytere » og ikke kan utelukke at to menn har vært sammen om forbrytelsen. I tillegg identifiseres altså A sterkere enn i innslagene den foregående dag.

Det må for øvrig etter bevisførselen legges til grunn at reporteren som stod for « intervjuet » av A om ettermiddagen 24. mai 2000, på opptakstidspunktet ikke hadde som utgangspunkt den « dreiningen » av saken samme dag som var en følge av resultatene fra obduksjonsrapporten hvor det fremkom at de drepte jentene også var misbrukt seksuelt. Disse opplysningene gjorde i følge reporterens vitneforklaring « A mindre aktuell som gjerningsmann i mitt hode ». Reporteren uttalte imidlertid videre i sin vitneforklaring i lagmannsretten at han var usikker på om han kjente til disse nye opplysningene fra obduksjonsrapporten da han oppsøkte A denne dagen. Når redaksjonen i TV2 i en slik situasjon likevel velger å sende « intervjuet » og filmingen av A senere på kvelden i en slik form og i en slik sammenheng at det får den virkning som nevnt, fremstår TV2 sin handlemåte etter lagmannsrettens oppfatning som klart uaktsom. Når det gjelder « det lokale hensynet », legger lagmannsretten i henhold til drøftelsen over til grunn at dette generelt ikke har samme vekt i forhold til TV2 som i forhold til en lokalavis som Fædrelandsvennen, og dessuten at dette heller ikke rent faktisk ble vurdert særskilt av TV2 før innslagene 24. mai 2000 ble sendt. For TV2 kan det således

heller ikke ha fremstått som nødvendig å identifisere A for å tilfredsstillte berettigede informasjonskrav, selv om det var berettiget å omtale hans bakgrunn med den tidligere drapsdommen og avhørene av ham som vitne i Baneheiasaken.

Lagmannsretten finner etter dette at TV2 ikke har utvist tilstrekkelig aktsomhet. Den nærmere interne ansvarsfordelingen i TV2 for de aktuelle innslagene er det imidlertid ikke nødvendig å komme inn på - skadeserstatningsloven § 3-6 andre ledd er utformet slik at TV2 AS som eier av tvkanalen uansett må hefte for krenkingen i dette tilfellet.

I forhold til Fædrelandsvennen er det også grunn til å bemerke særskilt at TV2 var først ute både med å insinuere mistanke mot og identifisere A gjennom innslagene i nyhetene 23. og 24. mai 2000, sml. Fædrelandsvennens reportasjer 24. og 25. mai 2000. For øvrig må det som nevnt legges til grunn - som i Rt-2005-1677 - at ingen av de øvrige riksdekkende medier omtalte saken på en slik måte at A både ble identifisert og mistanke ble insinuert. I denne sammenheng er det derfor lite tvilsomt at TV2 var førende blant mediene - i alle fall i forhold til Fævennen. Andre mediers omtale av saken kan heller ikke på noen måte virke ansvarsbefriende for TV2. TV2 sin dekning av saken fremstod som et vesentlig og selvstendig bidrag i den samlede mediedekningen av saken som forårsaket skadevirkningene og belastningene for A.

Når det gjelder spørsmålet om sammenlignbare saker og terskelen for « inngrep i ytringsfriheten » generelt, slutter for øvrig lagmannsretten seg til følgende uttalelse fra mindretallsvotumet i lagmannsrettens dom i Fævennensaken (LA-2003-18442):

« Derimot er det tankevekkende å trekke en parallell til Høyesteretts fellende avgjørelse i Tønsberg Bladsaken i Rt-2003-928 . Mindretallet finner det vanskelig å akseptere at reglene om ærekrenkelser beskytter en person i samfunnets toppsjikt mot en beskyldning om å ha overtrådt regler om boplikt i forbindelse med konsesjon, men ikke en person på nederste trinn av samfunnsstigen mot å bli eksponert som mulig gjerningsmann i Baneheiasaken. »

Lagmannsretten har etter dette kommet til at TV2s innslag var rettsstridige, herunder at det ikke foreligger særlige grunner som gir grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen om at ikke beviste ærekrenkende faktapåstander ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Det er dermed nødvendig med inngrep etter EMK art. 10 nr. 2 for å verne andres omdømme eller rettigheter. Vilkårene for oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 er til stede.

Ved utmåling av oppreisningserstatningen står domstolen etter § 3-6 meget fritt. Både spørsmålet om slik erstatning skal idømmes, og spørsmålet om størrelsen på denne, er overlatt til domstolens rimelighetsvurdering. I lys av EMK art. 10 og EMDs avgjørelser i tilsvarende saker, må oppreisningen som inngrep i ytringsfriheten både være nødvendig og ha rimelige proporsjoner i forhold til det legitime formål som forfølges. I samsvar med alminnelige utmålingsprinsipper i norsk rett må det videre kunne ses hen til skadevolderens økonomi, beskyldningenes alvorlighet og den utviste skyld, de interesser som er krenket, samt den konkrete belastningen for den krenkede. Det må også legges vekt på eventuelle dementier eller lignende, mens prevensjonshensynet vil ha betydning selv om oppreisningsansvaret skulle bety en moderat økonomisk belastning for skadevolderen. For øvrig vises til mindretallets bemerkning om utmålingen i Rt-2005-1677 hvor det fremholdes at « belastningen ved krenkelsen langt på vei bør objektiviseres: Også mennesker som er sosialt utslått, må ha et effektivt vern mot ærekrenkende beskyldninger ».

Ved den konkrete fastsettelsen finner lagmannsretten liten eller ingen veiledning i Rt-1994-348 og tilsvarende erstatningsutmålinger i andre land, jf. ankende parts henvisninger. Rt-1994-348 (Røvdommen) gjaldt etter lagmannsrettens oppfatning et faktum som er lite sammenlignbart med foreliggende sak. Når det gjelder utenlandsk praksis vises bl.a. til NOU 1995:10 Reformen innen injurielovgivningen s. 48 hvorfra siteres:

« Etter norsk rett har den fornærmede ved en uaktsom ærekrenkelse ikke et absolutt krav på økonomisk oppreisning. En eventuell tilkjenning av oppreisning er fakulativ. Utmålingen beror på et diskresjonært skjønn fra domstolens side, og man har i Norge tradisjonelt kunnet opprettholde et lavere erstatningsnivå enn de land som bygger på angelsaksisk rett. »

I den tidligere nevnte dom i Rt-2003-928 (Tønsberg Blad), ble den ærekrenkede person tilkjent kr 50.000,- i oppreisning i tillegg til at de ærekrenkende uttalelser ble mortifisert. I saken som er referert i Rt-2003-1190 (Minnefondsaken) frifant Høyesterett i siste instans, men lagmannsretten - som hadde avsagt en fellende dom - hadde tilkjent den krenkede kr 200.000,- i oppreisning. I Rt-2005-1677 (Fædrelandsvennen) hvor Høyesterett også frifant under dissens 3-2, stemte mindretallet for en oppreisning på kr 150.000,- fra avisen samt kr 25.000,- fra redaktøren.

Det er i foreliggende sak tale om uriktige beskyldninger mot en privatperson uthengt som mulig gjerningsmann i en meget grov kriminalsak som vakte oppsikt og sterke avskyfølelser også ut over Norges grenser. Beskyldningene fremkom i nyhetssendinger fra en nasjonal TV-stasjon. Omtalen av A var også hovedoppslaget i TV2 nyhetene, i alle fall 23. mai 2000, og det utgjorde et vesentlig bidrag i den masseforfølgelsen han ble utsatt for av det samlede mediekorps over et kort tidsrom. Det sier seg selv at belastningen for A må ha vært enorm, og han hadde få eller ingen muligheter til å verge seg mot det voldsomme søkelyset han ble utsatt for. Etter det aktuelle tidsrom, klarte A ikke lenger å møte på jobb slik han hadde gjort i lengre tid i forkant av saken som ledd i sin rehabilitering og resosialisering etter et lengre fengselsopphold. Han endte en periode som uteligger i skogene rundt Kristiansand, og rusmisbruket tiltok i omfang. Han er i dag uføretrygdet, og etter det opplyste innløsjet i en kommunal bolig på hjemstedet.

Som nevnt står man etter lagmannsrettens oppfatning her ovenfor et tilfelle der media må forventes å ta tilbørlig hensyn til enkeltpersoners vern ved utøvelsen av den grunnleggende funksjonen media i alminnelighet har og skal ha i et demokratisk samfunn. Ut over ikke å nevne As navn direkte, kan det ikke ses markante spor av en slik hensynstagen hos TV2. TV2 gikk - i motsetning til de andre mediene - for langt i konkurransen om publikums oppmerksomhet. TV2 var dessuten i fremste rekke blant mediene med hensyn til å rapportere fortløpende fra etterforskningen, herunder også hensyntatt den tidsmessige fordel TV har sammenlignet med den trykte presse. Uaktsomheten er etter lagmannsrettens syn klar - særlig tatt i betraktning fremstillingen av saken og identifikasjonen av A i TV2 nyhetene kvelden 24. mai 2000 da A i enda mindre grad kunne antas å være potensiell mistenkt hos politiet.

Lagmannsretten finner ut fra dette og ut fra preventive hensyn, grunn til å gå noe opp i beløp i forhold til det nivå som er nevnt av mindretallet i Rt-2005-1677 slik at oppreisningsansvaret for TV2 og andre medier fremstår og oppfattes som en høvelig markering. Det tas imidlertid også hensyn til at TV2 i nyhetene 22. august 2000 formidlet opplysninger til TV-seerne om at A da langt på vei var sjekket ut av saken.

Lagmannsretten finner etter dette at oppreisningsbeløpet passende kan settes til kr 250.000,-. Morarenter frem til forfallstidspunktet anses inkludert i beløpet.

Anken har etter dette ført frem, og for saksomkostningenes del må ankemotparten anses å ha tapt saken fullstendig både i tingretten og i lagmannsretten. I følge tvistemålsloven § 180 andre ledd, jf. § 172 første ledd pålegges derfor ankemotparten å erstatte As saksomkostninger i begge instanser. Lagmannsretten finner ikke grunnlag for å gjøre unntak fra dette i foreliggende sak, jf. § 172 andre ledd.

Advokat Danielsen har levert omkostningsoppgave og krevd sin klient tilkjent i alt kr 488.288, hvorav kr 258.392 refererer seg til tingrettens behandling og kr 229.896 refererer seg til lagmannsrettens behandling. Av beløpet som referer seg til lagmannsrettens behandling, utgjør kr 206.225 salær inklusiv mva. Salæret for behandlingen i tingretten ligger på tilsvarende nivå. Det er for øvrig gjort nærmere rede for beløpene i oppgaven, som er oversendt ankemotparten til orientering. Det er ikke mottatt innvendinger til omkostningsoppgaven. Lagmannsretten finner beløpene rimelige og nødvendige, og legger oppgaven til grunn. A er etter det opplyste innvilget fri sakførsel, og saksomkostningene tilkjennes derfor også det offentlige som alternativ.

Dommen og kjennelsen er enstemmig.

Slutning i kjennelse:

Saken heves for så vidt gjelder As krav om erstatning for økonomisk tap.

Domsslutning:

- 1. TV2 AS dømmes til innen 2 - to uker - å betale oppreisning til A med kr 250.000 - kronertohundreogfemtifusent - med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall og til betaling skjer.*
  - 2. Til dekning av saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten dømmes TV2 AS til innen 2 - to - uker å betale til det offentlige/A kr 488.288 - kronerfirehundreogåttiåttetusentohundreogåttiåtte - med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall og til betaling skjer.*
-

Sist oppdatert 2. april 2009